

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Martina Vrkočová

**Právní odpovědnost lékaře za poskytnutý lékařský zákrok
z pohledu soukromého práva**

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci „*Právní odpovědnost lékaře za poskytnutý lékařský zákrok z pohledu soukromého práva*“ vypracovala samostatně a pouze s použitím všech uvedených zdrojů.

V Praze dne 25. dubna 2019

.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu diplomové práce JUDr. Filipu Melzerovi, Ph.D., LL.M. za vstřícný přístup, užitečné rady a jeho odborné vedení při psaní diplomové práce.

Obsah

| | |
|--|-----------|
| SEZNAM ZKRATEK | 6 |
| ÚVOD | 7 |
| 1 POVINNOST LÉKAŘE NAHRADIT ŠKODU PODLE OBECNÝCH SKUTKOVÝCH PODSTAT ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU | 9 |
| 1.1 PORUŠENÍ DOBRÝCH MRAVŮ | 10 |
| 1.1.1 <i>Předpoklady ke povinnosti nahradit škodu způsobenou úmyslným porušením dobrých mravů</i> 11 | |
| 1.1.2 <i>Dobré mravy a jejich porušení</i> | 11 |
| 1.1.3 <i>Protiprávnost a zavinění</i> | 12 |
| 1.2 PORUŠENÍ ZÁKONA | 13 |
| 1.2.1 <i>Předpoklady ke povinnosti nahradit škodu dle § 2910 NOZv</i> | 13 |
| 1.2.2 <i>Zásah do absolutních práv</i> | 14 |
| 1.2.3 <i>Porušení ochranné normy</i> | 17 |
| 1.2.4 <i>Povinnost lékaře jednat s odbornou péčí – lege artis</i> | 18 |
| 1.2.5 <i>Povinnost lékaře poučit pacienta</i> | 20 |
| 1.3 PORUŠENÍ SMLUVNÍ POVINNOSTI..... | 20 |
| 1.3.1 <i>Předpoklady ke vzniku odpovědnosti</i> | 21 |
| 1.3.2 <i>Existence smluvní povinnosti a její porušení jednáním</i> | 22 |
| 1.3.3 <i>Postavení poškozeného</i> | 23 |
| 1.3.4 <i>Neexistence možnosti liberace</i> | 23 |
| 1.3.5 <i>Vznik újmy</i> | 25 |
| 1.3.6 <i>Příčinná souvislost</i> | 25 |
| 2 POVINNOST LÉKAŘE NAHRADIT ŠKODU PODLE ZVLÁŠTNÍCH SKUTKOVÝCH PODSTAT ODPOVĚDNOSTI ZA ŠKODU | 26 |
| 2.1 ŠKODA Z PROVOZNÍ ČINNOSTI..... | 27 |
| 2.1.1 <i>Předchozí právní úprava</i> | 27 |
| 2.1.2 <i>Předpoklady pro vznik odpovědnosti a povaha ustanovení</i> | 28 |
| 2.1.3 <i>Provoz závodu nebo jiného zařízení</i> | 29 |
| 2.1.4 <i>Provozní činnost, věc při ní použítá nebo vliv činnosti na okolí</i> | 31 |
| 2.2 ŠKODA ZPŮSOBENÁ VĚCÍ..... | 32 |
| 2.2.1 <i>Právní úprava předcházející NOZ</i> | 33 |
| 2.2.2 <i>Předpoklady pro vznik povinnosti nahradit škodu</i> | 33 |

| | | |
|-------|---|-----------|
| 2.2.3 | <i>Povinnost něco plnit</i> | 34 |
| 2.2.4 | <i>Použití věci při plnění</i> | 34 |
| 2.2.5 | <i>Vadná věc</i> | 36 |
| 2.3 | ŠKODA ZPŮSOBENÁ INFORMACÍ NEBO RADOU | 37 |
| 2.3.1 | <i>Inspirační zdroj § 2950 NOZ a jeho vztah k jiným právním úpravám</i> | 37 |
| 2.3.2 | <i>Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu</i> | 38 |
| 2.3.3 | <i>Škůdce je odborníkem</i> | 38 |
| 2.3.4 | <i>Rada nebo informace</i> | 39 |
| 2.3.5 | <i>Odměna</i> | 40 |
| 2.3.6 | <i>Vztah k obecným skutkovým podstatám</i> | 41 |
| 2.4 | ŠKODA NA ODLOŽENÉ VĚCI | 42 |
| | ZÁVĚR | 44 |
| | SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY | 45 |
| | MONOGRAFIE..... | 45 |
| | KOMENTÁŘE | 45 |
| | ODBORNÉ ČASOPISY | 46 |
| | INTERNETOVÉ ZDROJE..... | 47 |
| | PRÁVNÍ PŘEDPISY | 48 |
| | JUDIKATURA | 48 |
| | SHRNUTÍ | 50 |
| | SUMMARY | 50 |
| | KLÍČOVÁ SLOVA | 51 |
| | KEYWORDS | 51 |

Seznam zkratk

Nejvyšší soud – Nejvyšší soud České republiky

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

ObchZ – zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb., pokud není citován v jiném znění

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

OZO – Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský

OZ1964 – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb., pokud není citován v jiném znění

TZ – zákon č. 40/2009 sb., zákon trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva o lidských právech a biomedicině – Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přijetí Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti v souvislosti s aplikací biologie a medicíny:

Úmluva o lidských právech a biomedicině č. 96/2001 Sb. m.s.

Ústavní soud – Ústavní soud České republiky

ZPodZdPov – zákon č. 95/2004 Sb., zákon o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů

ZPZ – zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona č. zákona č. 73/2011 Sb., pokud není citován v jiném znění

ZZS – zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Každý z nás nejméně jednou za svůj život navštíví lékaře, ať již s banální chřipkou, či v nejhorším případě se složitými zdravotními problémy. Jsme to my, kdo určuje meze zásahu do své tělesné integrity.¹ Návštěvy u lékaře tak souvisí s naší snahou o ochranu a péči o naše zdraví, které je pro nás to nejcennější, co můžeme mít, neboť stále ještě neexistuje způsob, jak tento náš vážený statek nahradit.

Právě v takových chvílích jsme odkázáni jakožto laici na osoby, které jsou v tomto směru kvalifikované poskytovat potřebnou pomoc a péči. Ruku v ruce jde v souvislosti s poskytováním zdravotní péče odpovědnost a rizika, o kterých nemají pacienti mnohdy vůbec tušení. Ale i lékaři a jiní zdravotničtí pracovníci jsou stejně jako pacienti pouze lidé a může proto dojít k jejich pochybení, zaviněnému či nezaviněnému. Pokud nastane situace, že vyvstane otázka, jestli k pochybení na straně lékaře došlo, je nutné zjišťovat, jestli byly naplněny předpoklady občanskoprávní, pracovněprávní, správní, disciplinární nebo trestněprávní odpovědnosti, či žádné z nich.

Občanskoprávní odpovědnost bude třeba posuzovat podle právních norem soukromého práva, zejména pak podle ustanovení části čtvrté, hlavy třetí nového občanského zákoníku, který v nedávné době nabyl účinnosti. Díky novému občanskému zákoníku došlo k rozšíření ustanovení týkajících se náhrady majetkové a nemajetkové újmy. Oproti občanskému zákoníku č. 40/1964 Sb. byly do nové právní úpravy zakomponovány také nové skutkové podstaty, které zde doposud nebyly.

Protože mi požadovaný rozsah diplomové práce nedovolí se zabývat všemi skutkovými podstatami, zaměřím se pouze na ty, o kterých se domnívám, že by mohly být aplikovatelné při zkoumání odpovědnosti lékaře. Z téhož důvodu nebudu v úvodní kapitole zdlouhavě rozebírat jednotlivé předpoklady pro povinnost nahradit újmu spočívající na zavinění (dříve subjektivní odpovědnost) a pro povinnost nahradit újmu bez ohledu na zavinění (dříve objektivní odpovědnost či striktní odpovědnost), ale zaměřím se rovnou na základní skutkové podstaty, kde vysvětlím případy subjektivní a objektivní odpovědnosti na jednotlivých skutkových podstatách. V druhé kapitole pak budu analyzovat vybrané zvláštní skutkové podstaty. V každé ze zmíněných kapitol se budu zabývat nejen aktuální právní úpravou, ale s ohledem na skutečnost, že tomu není tak dávno, co nový občanský zákoník vstoupil v účinnost, nastíním i předchozí právní úpravu, tedy právní úpravu občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., inspirační zdroje jednotlivých skutkových podstat a případnou použitelnost judikatury.

¹ SOVOVÁ, Olga. *Zdravotnická praxe a právo: praktická příručka*. 1. vyd. Praha: Leges, 2011, 33 s.

Toto téma jsem si vybrala především z toho důvodu, že poměrně velká část mé rodiny jsou právě lékaři, kteří každodenně přicházejí do styku s pacienty a pohybují se tak při výkonu svého povolání na hranici, kde je poměrně snadné způsobit pacientovi újmu.

1 Povinnost lékaře nahradit škodu podle obecných skutkových podstat odpovědnosti za škodu

Před přijetím NOZ byl vztah mezi lékařem a pacientem považován za vztah administrativněsprávní povahy.² Lékař byl nadřazen pacientovi a jejich postavení tak nebylo rovné. Poskytování lékařských služeb bylo organizováno státními organizacemi, ke kterým byli pacienti přidělováni bez ohledu na jejich volbu dle různých kritérií (bydliště apod.). K závěru, že jde o vztah administrativněsprávní povahy vedl například také názor některých odborníků, kteří považovali poskytování zdravotních služeb pacientovi za správní akt.³ Soudní praxí ani naukou však vztah mezi lékařem a pacientem nikdy nebyl specifikován. Protože ale NOZ zavedl nový typ smlouvy, která upravuje právní režim poskytování zdravotních služeb a postavení poskytovatelů zdravotních služeb a pacientů, zařadil tím tento vztah zpět do soukromého práva.⁴

Za své protiprávní jednání ale může osoba odpovídat nejen občanskoprávně, ale také trestněprávně, disciplinárně, pracovněprávně či správně. V současné chvíli tak může být vedeno i několik řízení, přičemž může dojít k situaci, kdy stejné jednání dané osoby bude v jednom řízení považováno za protiprávní a v druhém nikoli. To je způsobeno zásadou volného hodnocení důkazů, která ovládá jednotlivá řízení.⁵ Lékař by tak například za porušení povinnosti mlčenlivosti mohl být trestně odpovědný dle § 180 TZ za neoprávněné nakládání s osobními údaji, disciplinárně s ohledem na odpovědnost členů České lékařské komory či v případě vzniku škody dle § 2910 NOZ za porušení zákona. Pokud by se takového jednání lékař dopustil jako zaměstnanec zdravotnického zařízení, mohla by přicházet v úvahu také pracovněprávní odpovědnost.⁶

Přestože NOZ obsahuje nová ustanovení stanovující povinnost nahradit škodu a mohlo by se zdát, že toto rozšíření by mohlo pomoci poškozeným při jejich uplatňování nároků na náhradu újmy, doposud v České republice na rozdíl od států západní Evropy stále převažují trestní oznámení podaná proti lékařům a jiným zdravotníkům nad žalobami o náhradu škody.⁷ Jedním z důvodů, proč obyvatelé České republiky nadále více důvěřují možnosti ochrany svých práv prostřednictvím cestou veřejnoprávní před soukromoprávní, je pravděpodobně obava z délky řízení, neboť řízení před českými soudy jsou zpravidla velice zdoluhavé. Lze totiž mluvit o štěstí, kdy žalobce dosáhne

² ŠTĚPÁN, Jaromír. *Právo a moderní lékařství*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1989, 12 – 13 s.

³ ŠTĚPÁN, Jaromír. *Právní odpovědnost ve zdravotnictví*. 2. vydání. Praha: Avicenum, 1970, 82 – 85 s.

⁴ DOLEŽAL, Tomáš. Poskytování zdravotních služeb po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2013, roč. 3, č. 2, 35 s. [online]. Dostupné na: <https://asep.lib.cas.cz/articav/cs/csg/?repo=crepo1&key=1750092298>

⁵ ŽDÁREK, Roman. In: TĚŠINOVA, Jolana, ŽDÁREK, Roman a kol. *Medicínské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 330 s.

⁶ ŽDÁREK, Roman. Právní odpovědnost při poskytování zdravotní péče. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 11/3-4, 9 s.

⁷ MACH, Jan. Specifické problémy právní odpovědnosti v medicíně. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 11/3-4, 11 s.

prvoinstančního rozhodnutí do dvou let, výjimkou totiž není délka pět až šest let.⁸ Dalším důvodem pak může také být finanční stránka věci, kdy trestním řízení je bezplatné, zatímco v civilním řízení je v medicínskoprávních sporech ve většině případů nutné nechat připravit nákladné znalecké posudky. V neposlední řadě zde také může hrát roli skutečnost, že v trestním řízení je orgán činný v trestním řízení povinen z vlastní iniciativy učinit vše pro naplnění účelu trestního řízení v každé projednávané trestní věci, tzn. že musejí zjišťovat právně relevantní skutečnosti v dané věci a vyhledat o nich důkazy i bez návrhu stran a bez ohledu na to, komu svědčí. Naproti tomu v civilním řízení nese důkazní břemeno žalobce, tedy pacient.⁹ Nelze tak v nejbližší době očekávat, že by obyvatelé České republiky začali upřednostňovat civilněprávní cestu, když pro ně v jejich očích přináší pouze negativa.

Oproti OZ1964 NOZ vychází z tzv. duality civilního deliktu, kde na jedné straně stojí porušení dobrých mravů a zákona, a na straně druhé porušení smluvní povinnosti. Rozlišení uvedených skutkových podstat není samoučelné, neboť každá skupina spočívá na odlišných předpokladech povinnosti k náhradě škody.¹⁰ Ke zproštění se dle § 2909 a § 2910 NOZ je vyžadována exkulpace, zatímco ke zproštění odpovědnosti dle § 2913 NOZ je nutná liberace. Domnívám se však, že v případě posuzování odpovědnosti lékaře, mají všechny obecné skutkové podstaty společné to, že postup lékaře je třeba hodnotit z pozice tzv. ex ante, tedy tak jak se stav lékaři jevil, když rozhodoval o dalším postupu, nikoli kdy výsledek je již znám a lze přemýšlet nad tím, jestli se nemělo postupovat jinak (tzn. ex post).¹¹ Toto hodnocení musí brát v úvahu i časové souvislosti, podmínky, v nichž se zákrok odehrával, a rizika, jimž čelil.¹²

1.1 Porušení dobrých mravů

Jako první upravuje NOZ v § 2909¹³ povinnost nahradit škodu při porušení dobrých mravů. Důvodem, proč se tato skutková podstata nachází na prvním místě všech ustanovení je skutečnost, že dobré mravy se prolínají celým soukromým právem a na jejich základech jsou také vystaveny.¹⁴

⁸ DOSTÁL, Ondřej. Právní odpovědnost, práva pacientů a kvalita ve zdravotnictví. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 11/5, 6 s.

⁹ DOLEŽAL, Tomáš, DOLEŽAL, Adam. Otázky úpravy právní odpovědnosti zdravotnických pracovníků—několik úvah k aktuálním tématům. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12, s. 436 s.

¹⁰ MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 21, č. 3, 25 s.

¹¹ MACH, Jan. Jak postupovat v případě žaloby o náhradu škody a nemajetkové újmy. *Tempus medicorum*, 2019, č. 2, 34 s.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2221/2011

¹³ § 2909 NOZ: „Škůdce, který poškozenému způsobí škodu úmyslným porušením dobrých mravů, je povinen ji nahradit; vykonával-li však své právo, je škůdce povinen škodu nahradit, jen sledoval-li jako hlavní účel poškození jiného.“

¹⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, 1028 s.

Ustanovení § 2909 NOZ tak chrání základní společenské vztahy za situace, kdy norma chování vystává z dobrých mravů a neexistuje právní norma, která by toto chování upravovala.

Předchozí právní úprava sice obsahovala obdobné ustanovení, konkrétně § 424 OZ1964¹⁵, v praxi však bylo užíváno jen výjimečně kvůli velice široké koncepci ustanovení § 415 a § 420 OZ1964, vedle kterých pak § 424 OZ1964 nenašel téměř uplatnění. NOZ toto zařazení nepřevzal a s ohledem na obecné pojetí dobrých mravů umístil úmyslné porušení dobrých mravů mezi obecné skutkové podstaty.

1.1.1 Předpoklady k povinnosti nahradit škodu způsobenou úmyslným porušením dobrých mravů

Předpoklady, které musejí být splněny, aby někdo byl odpovědný dle věty před středníkem § 2909 NOZ jsou:

- způsobení újmy,
- jednání porušující dobré mravy,
- příčinná souvislost mezi jednáním a porušením dobrých mravů,
- protiprávnost jednání a neexistence okolností vylučujících protiprávnost,
- zavinění ve formě úmyslu.

1.1.2 Dobré mravy a jejich porušení

Jednání v souladu s dobrými mravy je vyžadováno zákonem, což je zřejmé i z toho, že nám zákon stanoví neplatnost jednání, které je v rozporu s dobrými mravy¹⁶, a také staví dobré mravy jako pramen práva na roveň právním normám.¹⁷ Samotnou definici dobrých mravů však zákon pozitivně neupravuje. Ponechává tak její bližší vymezení na doktríně a judikatuře.¹⁸ Definice odborníků se liší dle každého jednotlivého názoru, a proto se domnívám, že pro § 2909 NOZ bude vhodnější vycházet z judikatury nejvyšších soudů, které se otázkou dobrých mravů v minulosti opakovaně zabývaly. Ústavní soud pojal dobré mravy jako souhrn „*etických, obecně zachovávaných a uznávaných zásad, jejichž dodržování je mnohdy zajišťováno i právními normami tak, aby každé jednání bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Tento obecný horizont, který vývojem společnosti rozvíjí i svůj morální obsah v prostoru a čase, musí být posuzován z hlediska konkrétního případu také právě v daném čase, na daném místě a ve vzájemném jednání účastníků právního vztahu.*“¹⁹ Nejvyšší soud dobrými

¹⁵ § 424 OZ 1964: „Za škodu odpovídá i ten, kdo ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům.“

¹⁶ Viz § 580 odst. 1 NOZ

¹⁷ HRÁDEK, Jiří. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI, (§ 2521 až 3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 922 s.

¹⁸ ELISCHER, David. Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 4, 525 s. [Online]. Dostupné na: <https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/6244/5614>

¹⁹ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

mravy míní „*souborn společenských, kulturních a mravních norem, jež v historickém vývoji osvědčují jistou metafyzičnost (neměnnost), vystihující podstatné historické tendence sdílené rozčlenující částí společnosti, a mají povahu norem základních.*“²⁰

Dobré mravy lze tedy chápat jako normy chování, které ale stojí mimo právní řád a které ve vzájemných vztazích mezi lidmi určují, jaký má být obsah jejich jednání tak, aby bylo v souladu s obecnými morálními zásadami demokratické společnosti. Dobré mravy tak můžeme považovat za odkaz morálky. Zároveň však nesmíme zapomínat, že právo nelze zcela ztotožňovat s morálkou.²¹ Protože se ale společnost rozvíjí, rozvíjí se určitým způsobem i morální zásady společnosti, a proto bude nutné při jejich posuzování přihlížet k okolnostem daného případu, době apod.

Dle § 2909 NOZ tak osoba musí jednat v rozporu s obecným korektivem chování, kdy se jednáním myslí konání i opomenutí (pokud osoba měla povinnost něco udělat, ale neudělala to). Takové jednání pak musí být v příčinné souvislosti s porušením dobrých mravů, kde ze všech přírodních kauzalit budeme pomocí teorie podmínky a teorie adekvátnosti zkoumat právě ty právně relevantní.

1.1.3 Protiprávnost a zavinění

Jednání musí být protiprávní. Protiprávností se rozumí bytí v rozporu se zákazy či příkazy právního řádu.²² Zde můžeme zmínit rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2001, sp. zn. 29 Cdo 1583/2000, který uvádí, jaký právní úkon je v rozporu s dobrými mravy. Pokud tedy určité právní jednání bude v rozporu s dobrými mravy, znamená to, že je v rozporu s příkazy právního řádu, neboť jak již bylo výše zmíněno, dobré mravy jsou postaveny na stejnou úroveň jako právní normy, a takové jednání je protiprávní za předpokladu, že zde neexistuje žádná okolnost vylučující tuto protiprávnost.

Ke vzniku povinnosti nahradit újmu dle věty před středníkem § 2909 NOZ je vyžadováno úmyslné zavinění, přičemž újma může být způsobena jak úmyslem přímým, tedy že škůdce věděl a chtěl způsobit svým jednáním určitou újmu, tak úmyslem nepřímým, kdy škůdce věděl, že svým jednáním může způsobit určitou újmu, a v případě, že by jí způsobil, s tím byl srozuměn. Úmyslné zavinění se ale musí vztahovat nejen k újmě, ale také k příčinné souvislosti a jednání. Škůdce tak nemusí vědět, že jeho jednání je v rozporu s dobrými mravy, stačí, že ví, že jeho jednání není mravné.

Vezmeme-li si například situaci, kdy by lékař na ambulanci v čekárně na místo pacienta, který zde čeká již pět hodin se srdečními potížemi, z důvodu osobní antipatie vzal pacienta jiného, který

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 263/2001

²¹ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, 85 s.

²² MELZER, Filip. Ustanovení § 415 občanského zákoníku a stanovení protiprávnosti jako předpokladu náhrady škody podle občanského zákoníku. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2002, č. 3, 265 s.

za lékařem přišel s pouhou chřipkou. Lékař si byl vědom toho, že příznaky prvního pacienta svědčí o prodělání srdečního infarktu. Ačkoli bychom mohli říct, že lékař svým jednáním porušil dobré mravy, bezesporu porušil také zákonnou povinnost, konkrétně poskytnutí neodkladné péče²³. Lékař by tedy primárně, v případě vzniku újmy, která by vznikla pacientovi se srdečními problémy, odpovídal za porušení zákona dle § 2910 NOZ. Stejně tak pokud by lékař úmyslně zanedbal předoperační péči pacienta z toho důvodu, že mu pacient nebyl sympatický a zároveň by lékař věděl, že takovým jednáním s největší pravděpodobností vznikne pacientovi újma, byl s tím srozuměn a pacientovi by tato újma jednáním lékaře vznikla. Takové jednání lékaře by sice mohlo být podřazeno pod porušení dobrých mravů, ale lékař má zákonnou povinnost postupovat s náležitou péčí, která slouží k zajištění řádného výkonu jeho povolání²⁴, a byl by tak opět odpovědný nikoli za porušení dobrých mravů, kde by navíc pacient musel prokazovat úmyslné zavinění lékaře, ale za porušení zákona dle § 2910 NOZ, kde je presumována nedbalost.

Lze tedy uzavřít, že ačkoli je na zdravotnická zařízení a lékařské profese kladen požadavek, aby poskytovali zdravotnické služby nejen v souladu se zákonem a smlouvou, ale také aby tyto služby byly poskytovány v mezích slušnosti a dobrých mravů, skutková podstata porušení dobrých mravů může být v souběhu se skutkovou podstatou porušení zákona, a z toho důvodu bude v případě zdravotnického prostředí samostatně odpovědnost za porušení dobrých mravů používána pouze sporadicky.

1.2 Porušení zákona

Druhou obecnou skutkovou podstatou, kterou NOZ upravuje v § 2910, je povinnost nahradit škodu při porušení zákona. Na rozdíl od právní úpravy v OZ1964²⁵ rozlišuje předpoklady porušení zákona, kterým zaviněně našim jednáním zasáhneme do absolutního práva jiného od předpokladů, kdy zaviněným jednáním porušíme ochrannou normu, která slouží k ochraně osoby, jež jsme způsobili škodu. NOZ tak opouští dosavadní tradici, která započala přijetím rakouského obecného občanského zákoníku a následovala ve všech zákonících po něm následujících.²⁶

1.2.1 Předpoklady k povinnosti nahradit škodu dle § 2910 NOZv

Předpoklady k naplnění povinnosti nahradit škodu při zásahu do absolutního práva jsou:

- porušení absolutního práva (např. osobnostní právo),
- jednání škůdce,

²³ § 5 ZZS, případně § 2 Stavovského předpisu č. 10 České lékařské komory – Etický kodex České lékařské komory

²⁴ DOLEŽAL, Tomáš. *Vztah lékaře a pacienta z pohledu soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, 104 s.

²⁵ Viz § 420 OZ1964

²⁶ HRÁDEK, Jiří. In: ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*.927 s.

- příčinná souvislost mezi jednáním a porušením absolutního práva,
- protiprávnost jednání a neexistence okolností vylučujících protiprávnost,
- zavinění a není zde možnost se exkulpovat,
- způsobení újmy.

Předpoklady k náhradě škody při porušení ochranné normy se liší od zásahu do absolutního práva následovně:

- existence ochranné normy,
- porušení ochranné normy jednáním škůdce,
- protiprávnost jednání,
- zaviněné porušení ochranné normy,
- vznik újmy,
- příčinná souvislost.

1.2.2 Zásah do absolutních práv

Aby byl škůdce odpovědný za porušení zákona dle věty první § 2019 NOZ, musí zasáhnout do absolutních práv poškozeného. Při výkladu pojmu absolutních práv se lze inspirovat § 823 německého BGB, který za absolutní práva považuje život, tělesnou integritu, zdraví, svobodu, vlastnictví nebo jiná práva (taková práva, na jejichž základě může vlastník požadovat, aby nebylo zasahováno do výkonu jeho práv).²⁷ Zasaženo tak může být do absolutního práva osobního i majetkového. Zásah lékaře, který tak například způsobí invaliditu pacienta v důsledku svého jednání, považujeme za zásah do absolutního práva pacienta.

Stejně jako u porušení dobrých mravů dle § 2909 NOZ je vyžadováno jednání škůdce v podobě konání nebo opomenutí.

Zkoumání příčinné souvislosti probíhá v prvním kroku jako u zkoumání příčinné souvislosti u porušení dobrých mravů. Nejprve za pomoci teorie podmínky (*conditio sine qua non*) ze vše přírodních kauzalit vyselektujeme ty, bez kterých, pokud by zde nebylo takové jednání škůdce, k újmě nedošlo, případně jestliže si nelze odmyslet konkrétní opomenuté jednání, aniž by odpadla i samotná újma.²⁸ Přitom nemusí jít o příčinu jedinou, nýbrž musí jít o příčinu podstatnou a značnou ze vše možných příčin.²⁹ Škoda ale musí být nezprostředkovaným následkem protiprávního jednání, které je její hlavní příčinou, nesmí jít o příčinu jen vedlejší, popř. příčinu zkoumanou jen v obecné rovině bez rozboru jednotlivých prvků konkrétní situace. Pokud dojde k řetězení

²⁷ HRÁDEK, Jiří. In: ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*....930 s.

²⁸ VÍTOVÁ, Blanka. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL Jakub a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy*....51 s.

²⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 62/2000

jednotlivých příčin a následků, musí škoda bezprostředně vzejít z jednání škůdce.³⁰ Pomocí teorie adekvátnosti příčinné souvislosti pak zkoumáme, jestli je újma adekvátní ve vztahu k jednání škůdce. Teorie vychází z toho, že smyslem subjektivní odpovědnosti za škodu je nařídít náhradu škody tam, kde škůdce škodu způsobil, ačkoli mu lze vytknout, že ji způsobil nemusel, že mohl jednat jinak. Tato odpovědnost tedy předpokládá, že vůbec bylo v lidských silách předvídat, že předmětné jednání bude mít za následek danou škodu. Základním kritériem, ze kterého vychází teorie adekvátnosti, je tedy předvídatelnost škodného následku. Tím se velice podobá dalšímu předpokladu subjektivní odpovědnosti za škodu, a to kritériu zavinění, přesněji jeho nedbalostní formě. Odlišují se jen subjektem, podle kterého se předvídatelnost následku poměřuje. V případě zavinění je jím sám (typizovaný) jednající subjekt, zatímco při zjišťování adekvátnosti příčinné souvislosti je kritériem hypotetický zkušený (tzv. optimální) pozorovatel, tedy myšlená osoba, která zahrnuje veškerou zkušenost své doby. Tento optimální pozorovatel tak personifikuje znalosti a zkušenost své doby. Je zřejmé, že, co je předvídatelné pro konkrétní subjekt, musí být předvídatelné i pro tzv. optimálního pozorovatele. Každý nedbalostně zaviněný následek je tedy též adekvátním následkem příslušného jednání.³¹ Důkazní břemeno v případě prokázání příčinné souvislosti však leží na poškozeném, který by ji měl dle rozsudku Nejvyššího soudu prokázat nade vší pochybnost.³²

Prokázání takové objektivní příčinné souvislosti mezi příčinou a následkem je však v případě poskytování lékařské péče velice obtížné a Ústavní soud to považuje za nereálné.³³ Dle jeho názoru je „*podstatou lékařství vlastně vstupovat do celého řetězce příčin a následků, do procesů, které probíhají v lidském těle, a vnějším zásahem tyto procesy ovlivňovat, měnit jejich směr, působení atd. Zásah lékaře tak vlastně sám o sobě mění "přirozený běh věci" v lidském těle, zasahuje do komplexních vztahů příčin a následků. I v případě aktivního jednání lékaře, který zvolí určitý léčebný postup, je velmi obtížné, ba vyloučené stanovit, zda tento postup byl nade vší rozumnou pochybnost jedinou možnou příčinou škodlivého stavu, který nastal. O to obtížnější je to v případě opomenutí, kdy lékař nezvolí postup, který na základě soudobých a dostupných znalostí lékařství zvolit mohl a měl. Prokázat, že právě a pouze toto opomenutí tvoří se škodlivým důsledkem ničím nenarušený vztah, je v podstatě nemožné. V důsledku toho je výrazně oslabeno postavení poškozeného.*“³⁴ Poškozený pacient není pravidla schopen s jistotou prokázat onu příčinnou souvislost. Z tohoto důvodu Ústavní soud tak zastal názor, že by soudy s ohledem na skutečnost, že příčinná souvislost není právními předpisy nijak definována, měly přehodnotit svůj dosavadní postoj a měly nalézt řešení, kterým by vyvážily slabší postavení pacientů.³⁵ Navrhovaným řešením je použití teorie ztráta šance (loss of chance), případně

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1583/2010

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 1.11.2007, sp. zn. I. ÚS 312/05

³² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 168/2003

³³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I.ÚS 1919/08

³⁴ Tamtéž

³⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08

teorie ztráty očekávání (loss of expectation). Tato teorie je spojena s případy multikauzálnosti, tedy situací, kdy existuje více příčin, které se podílely na vzniku újmy. V obecné rovině tak půjde o případy, kdy je nemožné říci, že škůdcovo jednání bylo dle teorie podmínky příčinou vzniku újmy poškozeného, ale zároveň nelze popřít, že je mezi nimi spojitost, která snížila pravděpodobnost toho, že by újma poškozenému nenastala.³⁶ Dle Ústavního soudu soud „*poměřuje či odhaduje (estimate) pravděpodobnost dosažení určitých šancí, pokud by byl zvolen určitý postup, a reflektuje tyto šance, zda jsou vyšší nebo nižší než ty, které by bylo možno očekávat při nenarušeném či řádném chodu věcí. Jinak řečeno, vychází se z toho, jaké by v případě lékařského postupu lege artis byly statisticky šance (prognózy) na úplné vyléčení, úplné odvrácení smrti či prodloužení života pacienta o určitou dobu.*“³⁷ Teorie ztráty šance by tak umožnila poškozenému pacientovi domáhat se náhrady škody za situace, kdy mu byla překažena (zhoršena) šance dosáhnout lepšího výsledku. Poškozený pacient by tak musel obvykle prokazovat pouze zavinění lékaře v požadované formě a onu ztrátu šance, což by značně ulehčilo jeho důkazní situaci.

Výše uvedené doporučení Ústavního soudu nakonec v praxi přijaly i nejvyšší soudy, neboť například Nejvyšší soud ve svém rozsudku 25 Cdo 1628/2013 ze dne 31.7.2014 na základě zmíněného usnesení Ústavního soudu dovodil, že pravděpodobnost 70 – 80% je pro závěr o příčinné souvislosti mezi nesprávným postupem žalované a úmrtím poškozeného dostačující. Toto rozhodnutí má tak za následek nejen pozitivní důsledky pro možnosti úspěchu pacientů v meicínskoprávních sporech, které byly dosud dosti složité, ale také došlo k přiklonění se k tomu, že otázka příčinné souvislosti se v této oblasti bude odehrávat na základě pravděpodobnosti (probability), nikoliv na základě pouhé kauzality.³⁸

Protiprávnost je objektivní prvek, dle kterého je určité jednání protiprávní, pokud se přiči zákonnému zákazu nebo příkazu, který chrání dotčený právní statek.³⁹ Zvláštní právní předpisy (zákonné, podzákonné i předpisy Evropské Unie) nám tak samy určují, co je zakázáno či příkázáno a co nikoli. Stejně jako u porušení dobrých mravů zde nesmí existovat žádná okolnost vylučující protiprávnost.

NOZ k naplnění skutkové podstaty dle § 2910, jak věty první, tedy zásahu do absolutního práva, tak věty druhé, tedy porušení ochranné normy, požaduje zavinění, a to buď ve formě úmyslu nebo nedbalosti. V § 2911 NOZ pak při porušení zákonné povinnosti presumuje zavinění ve formě

³⁶ DOLEŽAL, Tomáš. *Problematika využití teorie ztráty šancí*. [online]. pravni prostor.cz, 19.2.2018, [cit. 7.4.2019]. Dostupné na <<https://www.pravni-prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/problematika-vyuziti-teorie-ztraty-sanci>>

³⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08

³⁸ DOLEŽAL, Adam. *Nová interpretace příčinné souvislosti v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*. [online]. zdravotnickepravo.info, 9.12.2014, [cit. 7.4.2019] Dostupné na <<https://zdravotnickepravo.info/nova-interpretace-pricinne-zpusobilosti-v-rozhodnuti-nejvyssiho-soudu-cr/>>

³⁹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. 1543 s.

nedbalosti. Stanovením předpokladu zavinění tak delikt ní právo sleduje myšlenku osobní odpovědnosti člověka za vlastní jednání.⁴⁰

Pokud tedy lékař zasáhne do absolutního práva pacienta například tím, že při operaci použije nedezinfikovaný skalpel, kterým operovaného pacienta nakazí infekcí, zasáhne svým nedbalostním jednáním do absolutního práva pacienta a bude mu tak povinen nahradit vzniklou škodu. Porušení právní povinnosti tak představuje objektivní nesoulad mezi tím, jak mělo být podle práva postupováno, a tím, jak ve skutečnosti postupováno bylo. Příkladem z praxe je například situace, kdy Nejvyšší soud dal zapravdu soudům nižšího stupně ve věci, kdy lékař nedbalostně vyoperoval poškozené jinou část jejího těla, než měl. Přesto, že samotná operace byla provedena lege artis, chyba lékaře byla napravitelná, a proto Nejvyšší soud shledal zdravotnické zařízení, kde byl tento zákrok proveden, odpovědným dle § 420 OZ1964.⁴¹

1.2.3 Porušení ochranné normy

Na rozdíl od zásahu do absolutního práva nevyžaduje zákon tento zásah, ale skutečnost, že škůdce porušil existující ochrannou normu, která měla zajistit, aby ke vzniku újmy nedošlo. Přesto, že by se z jazykového výkladu věty druhé § 2910 NOZ mohlo zdát, že musí dojít k zásahu do jiného než absolutního práva, smysl je však chránit veškerá práva (absolutní i jiné).⁴² Ochranná norma musí chránit určitý okruh osob, před újmou, která by jim jejím porušením vznikla a aby nevznikla způsobem, jakému chce ochranná norma předcházet. Konkrétní následek v ochranné normě však nemusí být vyjádřen explicitně. Ochranný účel normy není nástrojem, který pro vymezení konkrétního rozsahu náhrady újmy, kterou je škůdce povinen uhradit – ochranný účel normy pouze stanovuje, kterým poškozeným a na jakých statcích má škůdce újmu nahradit.⁴³ Příkladem takové ochranné normy ze zdravotnických předpisů je ZZS⁴⁴, který upravuje zdravotní služby a podmínky jejich poskytování a s tím spojený výkon státní správy, druhy a formy zdravotní péče, práva a povinnosti pacientů a osob pacientům blízkých, poskytovatelů zdravotních služeb, zdravotnických pracovníků.⁴⁵

Co se týče předpokladů jednání, protiprávnosti, zavinění (zavinění se musí vztahovat k porušení ochranné normy) a vzniku újmy, musí být splněny tak, jak je popsáno u zásahu do absolutního práva.

⁴⁰ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*...1556 – 1557 s.

⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1981/2011

⁴² BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*...1548 s.

⁴³ PIPKOVÁ, Petra Joanna. Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ). *Právník*, 2013, roč. 152, č. 9, s. 869.

⁴⁴ Např. § 49 ZZS

⁴⁵ Viz § 1 ZZS

Při zkoumání příčinné souvislosti však první použijeme teorii podmínky, následně omezíme kauzální řetězec teorií ochranného účelu normy (nexus protiprávnosti), případně podpůrně teorií adekvátností. Teorie ochranného účelu normy bere v úvahu protiprávnost jednání a cestou teleologické interpretace zkoumá, zda má porušené právní pravidlo zabránit vzniklé újmě.⁴⁶

Protože právní předpisy obsahují velkou škálu povinností, které jsou lékařům stanoveny, např. povinnost lékaře dodržovat mlčenlivost, povinnost lékaře jednat s odbornou péčí, povinnost poskytnout první pomoc a mnoho dalších, vybrala jsem z těchto povinností dvě, na kterých demonstruji porušení zákona dle věty druhé § 2910 NOZ.

1.2.4 Povinnost lékaře jednat s odbornou péčí – lege artis

Dle § 45 odst. 1 ZZS je poskytovatel povinen poskytovat zdravotní služby na náležité odborné úrovni, vytvořit podmínky a opatření k zajištění uplatňování práv a povinností pacientů a dalších oprávněných osob, zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků při poskytování zdravotních služeb. Zrcadlově proti této povinnosti poskytovatele zdravotních služeb tak stojí pacientovo právo na poskytování zdravotních služeb na náležité odborné úrovni.⁴⁷ Náležitou odbornou úroveň se pak rozumí poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.⁴⁸ K tomuto standardu odborné péře však přistupuje nedůvěřivě například Mach s odůvodněním, že skutečnost, jaké zdravotní služby by měly být pacientovi poskytnuty a jaké odpovídaly jeho zdravotnímu stavu (tedy lege artis), se mnohdy ukáže až při pitvě.⁴⁹

NOZ obdobnou povinnost stanoví § 2643 odst. 1. Zde je povinnost poskytovatelů zdravotnických služeb stanovena tím, že podle smlouvy postupují s péčí řádného odborníka, a to i v souladu s pravidly svého oboru. V případě smluvního vztahu mezi pacientem a lékařem se bude ale aplikovat příslušné ustanovení ZZS.

I v minulosti⁵⁰ byla povinnost jednat s odbornou péčí jednou z hlavních povinností lékaře, avšak odborná veřejnost se na definici tohoto pojmu nemohla shodnout.⁵¹ Ustálenou definici nám tak poskytla až judikatura, a to usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2005, sp. zn. 7 Tdo 219/2005: „*V trestněprávní nauce se běžně považuje za porušení „lege artis“, pokud lékař při výkonu svého povolání nedodrží rámec pravidel vědy a medicínských způsobů a to v mezích daných rozsahem svých úkolů podle*

⁴⁶ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI...*1556 s.

⁴⁷ § 28 odst. 1 ZZS: „*Zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem, nestanoví-li tento zákon jinak.*“

⁴⁸ § 4 odst. 5 ZZS

⁴⁹ MACH, Jan. Definice pojmu „lege artis“ a její význam. *Tempus medicorum*, 2008, roč. 17, č. 11, 18 s.

⁵⁰ Viz § 11 odst. 1 ZPZ

⁵¹ MACH, Jan. Definice pojmu „lege artis“ a její význam. *Tempus medicorum*, 2008, roč. 17, č. 11, 18 s.

pracovního zařazení i konkrétních podmínek a objektivních možností. “Tato definice vytvořená soudní praxí pak byla předlohou pro § 4 odst. 5 ZZS.⁵²

Příliš úzké pojetí pojmu *lege artis* by však mohlo být zavádějící. Ústavní soud vyjádřil s takovým vymezením nesouhlas.⁵³ Pojem *lege artis* postup podle příslušných profesních povinností a standardů (podle pravidel vědy a medicínských předpisů) tak musíme vnímat široce, tedy nejen jako samotné provedení úkonu, ale i dodržení postupů, které mají správné provedení zákroku zajistit či poskytnutí diagnózy.⁵⁴ S ohledem na neustále rozvíjející se vědu a techniku tak dochází k rozvoji pojmu *lege artis* a za pár let pod tento pojem bude medicína řadit jiné lékařské postupy, než které sem řadí dnes.

Pojem *lege artis* se tedy s ohledem na § 4 odst. 5 ZZS skládá ze následujících složek:

1. poskytování zdravotních služeb podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů,
2. respektování individuality pacienta, a
3. přihlídnutí ke konkrétním podmínkám a objektivním možnostem.

V rozporu s první složkou, tedy objektivní povinností postupovat v souladu s posledními poznatky lékařské vědy a povinností předcházet škodám dochází při nedodržení komplexních pravidel poskytování zdravotní péče sloužících k eliminaci zbytečných rizik.⁵⁵ Platí tedy pro osobou lékaře, nikoli pacienta. Naproti tomu druhé dvě složky mají spíše subjektivní charakter, posuzuje se totiž konkrétní situace, pacient a objektivní možnosti, které má poskytovatel zdravotnických služeb v tu chvíli k dispozici. Náležitá odborná péče musí respektovat individualitu pacienta, tedy má brát v potaz konkrétní problém pacienta a má být přizpůsobena jeho potřebám. Za objektivní možnosti můžeme považovat především vybavení nemocnice, kde lékař působí, a to v onu chvíli, kdy poskytuje zdravotní péči pacientovi. Toto vybavení se ale zpravidla bude lišit nemocnice od nemocnice. Rozdílné objektivní možnosti, které má poskytoval zdravotní péče v určité situaci, tak s ohledem na dikci § 4 odst. 5 ZZS nepovedou k postupu *non lege artis*. Pokud by šlo ale o situaci, kdy by poskytovatel zdravotních služeb usoudil, že dané pracoviště není dostatečně technicky vybavené na určitý zákrok, je povinen pacientovi předat písemné doporučení k poskytnutí příslušné specializované péče, a to za situace, kdy je možné zákrok odložit s ohledem na zdravotní stav pacienta.

⁵² Viz vyjádření Ministerstva zdravotnictví nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12

⁵³ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III. ÚS 225/13

⁵⁴ HOLČAPEK, Tomáš. Občanskoprávní odpovědnost v medicíně a její uplatňování u českých soudů. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 24, č. 9, 306 s.

⁵⁵ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 95 s.

Posouzení, zda lékař jednal lege artis nebo non lege artis bude posuzovat znalec z daného oboru zdravotnictví. Toto nám stanoví i OSŘ.⁵⁶

Povinnost lékaře jednat s odbornou péčí tak zcela jistě má chránit pacienty před tím, aby jim nebyla při poskytování zdravotnických služeb způsobena újma a jedná se tak o ochrannou normu ve smyslu věty druhé § 2910 NOZ.

1.2.5 Povinnost lékaře poučit pacienta

Lékař je podle § 31 odst. 1 ZZS povinen pacienta srozumitelným způsobem v dostatečném rozsahu informovat o jeho zdravotním stavu a musí umožnit pacientovi klást otázky vztahující se k jeho zdravotnímu stavu. Zrcadlově proti této povinnosti stojí právo pacienta dle § 28 odst. 1 ZZS.⁵⁷ K ochraně pacienta pak ZZS dále stanoví, jaké informace musí lékař poskytnout, aby ho v dostatečném rozsahu poučil.⁵⁸

S ohledem na výše uvedenou povinnost lékaře jednat s odbornou péčí by v praxi mohla vyvstat otázka, jestli nedostatečné poučení pacienta není podřazeno pod postup lege artis. ZZS samostatně obě povinnosti lékaře, a proti tomu stojící práva pacienta vymezuje zvlášť a textace katalogu práv pacienta v ustanovení § 28 ZZS tak spíše nasvědčuje tomu, že zákonodárce chápe právo pacienta na řádné poučení separátně od práva pacienta na zdravotní služby poskytované na náležité odborné úrovni.⁵⁹

ZZS v tomto případě tak chrání pacienta před újmou vzniklou mu nedostatečným poučením ze strany lékaře a je bezesporu ochranou normou.

1.3 Porušení smluvní povinnosti

S ohledem na dualitu civilního deliktu NOZ zařazuje do obecných skutkových podstat také povinnost nahradit škodu při porušení smluvní povinnosti. Oproti dvěma přecházejícím skutkovým podstatám je tato odpovědnost pojata přísněji, neboť smluvní vztah je založen na vzájemné důvěře dvou či více osob, že druhá osoba bude jednat určitým způsobem, a proto i následky porušení takové důvěry musejí být přísnější než u deliktů odpovědnosti.^{60,61}

⁵⁶ § 127 odst. 1 OSŘ: „závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce.“

⁵⁷ § 28 odst. 1 ZZS: „Zdravotní služby lze pacientovi poskytnout pouze s jeho svobodným a informovaným souhlasem, nestanoví-li tento zákon jinak.“

⁵⁸ Viz § 31 odst. 2 ZZS

⁵⁹ MALIŠ, Dalibor. *Právní odpovědnost za nedostatečné poučení pacienta*. [online]. epravo.cz, 3.11.2015, [cit. 8.3.2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-odpovednost-za-nedostatecne-pouceni-pacienta-99483.html>>

⁶⁰ VÍTOVÁ, Blanka. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL Jakub a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy*...62 s.

⁶¹ MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 21, č. 3, 25 s.

Ve zdravotnickém prostředí ale může nastat situace, kdy lékař, se kterým například pacient uzavřel smlouvu o péči o zdraví, zasáhne svým jednáním při lékařském zákroku zároveň do absolutního práva pacienta. Taková újma by i bez dohody měla být nahraditelná podle pravidel deliktního odpovědnosti.⁶² NOZ neřeší otázku, který z nároků má být upřednostňován. Bezouška zastává názor, že poškozený má vždy jeden nárok na náhradu újmy, ale tento nárok se může zakládat na několika různých základech. Právní věda k této problematice dle jeho názoru zastává dva přístupy: první je založen na specialitě smluvní náhrady újmy, druhý pak na myšlence, že existující smlouva mezi subjekty zásadně neovlivňuje právo domáhat se náhrady újmy z deliktu v užším slova smyslu.⁶³ Pokud se podíváme do minulosti, Nejvyšší soud zaujímal k otázce konkurence smluvní a deliktní odpovědnosti postoj, že má být upřednostňována smluvní odpovědnost.⁶⁴ Domnívám se, že pokud si lékař a pacient výslovně smluvně nevyloučí aplikaci deliktní odpovědnosti⁶⁵, může se v uvedeném příkladu pacient domáhat náhrady škody jak prostřednictvím § 2913 NOZ, tak dle § 2910, především s ohledem na kompenzační funkci náhrady újmy a skutečnost, že deliktní a smluvní nárok jsou na sobě nezávislé.⁶⁶

Úprava NOZ vychází z pojetí porušení smluvní povinnosti dle § 373 ObchZ⁶⁷ a je také inspirovaná Principy evropského smluvního práva. NOZ však oproti předchozí právní úpravě nyní vyžaduje, aby souvislost s ochranou třetích osob byla zjevná pro škůdce již při uzavírání smlouvy.⁶⁸ O postavení poškozeného viz níže.

1.3.1 Předpoklady ke vzniku odpovědnosti

Podmínky odpovědnosti jsou:

- existence smluvní povinnosti,
- porušení smluvní povinnosti jednáním,
- neexistence možnosti liberace dle § 2913 odst. 2,
- vznik újmy,
- příčinná souvislost:
 - *conditio sine qua non*, a

⁶² MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081*. 1 vydání. Praha: Leges, 2018, 346 s.

⁶³ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI...*1541 s.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1569/99: „I když nesplnění smluvní povinnosti (jakožto porušení právní povinnosti) může být také jedním z předpokladů obecné odpovědnosti za škodu ve smyslu § 420 obč. zák., nepřichází aplikace tohoto ustanovení v úvahu v případě, že na účastníku závazkového právního vztahu je požadováno splnění jeho povinnosti ze smlouvy, tedy jestliže uplatněný nárok na plnění v požadované výši vyplývá přímo ze smluvního závazku.“

⁶⁵ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář...*347 s.

⁶⁶ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI...*1541 s.

⁶⁷ § 373 ObchZ: „Kdo poruší svou povinnost ze závazkového vztahu, je povinen nahradit škodu tím způsobenou druhé straně, ledaže prokáže, že porušení povinnosti bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.“

⁶⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník ...*1030 s.

- o omezení kauzality teorií ochranného účelu, případně podpůrně teorií adekvátností.

1.3.2 Existence smluvní povinnosti a její porušení jednáním

Smluvní závazek může existovat jako pojmenovaný nebo nepojmenovaný. Dle § 1723 odst. 2 NOZ se pak přiměřeně porušení smluvní povinnosti použije i na závazky vznikající na základě jiných právních skutečností. Důležité je proto vymezit, co je to smluvní povinnost. Nejsou to pouze povinnosti přímo sjednané ve smlouvě, ale všechny povinnosti, které se aktivují na základě uzavření smlouvy.⁶⁹ Porušení smluvních povinností tak můžeme rozlišit na tři typy, a to porušení nesplnění povinnosti plnit, u kterého musí přistoupit ještě další okolnosti, a to buď prodlení, nebo skutečnosti zakládající nárok na náhradu škody dle § 2913 NOZ, vadné plnění a porušení vedlejších povinností.⁷⁰

K porušení smluvní povinnosti musí dojít jednáním samotného škůdce, přičemž za jednání je považováno i opomenutí (tedy pokud něco měla smluvní strana na základě smlouvy činit, ale ona to neučinila), případně i jednání další osoby (např. zaměstnance) dle § 2914 NOZ. Samotné porušení smluvní povinnosti nám tak určuje protiprávnost, kterou již dále nezkoumáme.

V případě poskytování zdravotnických služeb se bude jednat především o porušení smlouvy o péči o zdraví dle § 2636 a násl. NOZ na základě, kdy poskytovatel se vůči příkazci zavazuje pečovat v rámci svého povolání nebo předmětu činnosti o zdraví ošetřovaného, ať již je jím příkazce nebo třetí osoba. Zároveň odpovídá lékař za to, že splní své povinnosti s péčí řádného odborníka.⁷¹ Protože se jedná o zvláštní typ smlouvy příkazní, lékaře smlouva zavazuje k činnosti, nikoli k výsledku jako by ho vážala smlouva o dílo. V minulosti ale byla při poskytování zdravotnických služeb vedle tehdejší smlouvy příkazní využívána také smlouva o dílo, případně smlouva nepojmenována s prvky smlouvy příkazní a o dílo. Na první pohled tak v některých případech (např. plastických operacích) bylo logičtější použít úpravu smlouvy o dílo, přičemž judikatura při jejich použití zastávala rozdílné názory. V zahraničí, např. v Rakousku, však byl po poměrně dlouhé době nakonec prosazen názor, že i stomatologické výkony, provedení sterilizace apod., které původně podléhaly režimu smlouvy o dílo, jsou nyní řazeny pod smlouvy služební (příkazní).⁷² Ke stejnému závěru by měly s ohledem na poměrně širokou konstrukci smlouvy o péči, pod kterou zákonodárce chtěl podřídít veškerá právní jednání vznikající při péči o zdraví, dojít

⁶⁹ BEZOUŠKA, Petr. In: BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, 333 s.

⁷⁰ HRÁDEK, Jiří. In: ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář...* 959 s.

⁷¹ Viz § 2645 NOZ

⁷² DOLEŽAL, Tomáš. Vybrané právní aspekty spojené se smluvním charakterem poskytování zdravotních služeb. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2014, roč. 4, č. 3, 74 s. [online]. Dostupné na: <https://asep.lib.cas.cz/arcav/cs/csg/?repo=crepo1&key=17187719268>

i české soudy. Smlouva o dílo by tak měla být užívána pouze tehdy, pokud daná činnost svojí povahou skutečně spadá pod smlouvu o dílo a pokud tato činnost není ovlivňována zvláštní povahou lidského organismu.⁷³

Přes vše výše uvedené bude primárně rozhodovat ujednání smluvních stran. Lékař a pacient tak společně mohou uzavřít příkazní smlouvu, smlouvu o dílo, smlouvu o dílo s nehmotným výsledkem, jejich kombinaci, smlouvu nepojmenovanou apod.

1.3.3 Postavení poškozeného

Dle NOZ nemusí být poškozeným pouze druhá smluvní strana, která jím zpravidla bude, ale může jí být i osoba, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit

Jedná se o tzv. smlouvu s ochrannými účinky ve prospěch třetí osoby. Skutečnost, že se náhrady škody může dovolat i třetí osoba, judikoval i Nejvyšší soud.⁷⁴ Dle důvodové zprávy „*souvislost s ochranou třetí osoby musí být zjevná. Taková okolnost musí být řádně prokázána a odůvodněna s důrazem na skutečnosti, z nichž musel škůdce při náležitě péči předpokládat zájem druhé strany na ochraně třetího nebo blízký vztah a zájem třetího k plnění smlouvené povinnosti.*“⁷⁵ Předpoklady k nároku třetí osoby na odškodnění tedy jsou: blízkost plnění, zpravidla zvláštní zájem věřitele na ochraně třetí osoby, zjevnost pro dlužníka a potřeba zvláštní ochrany třetí osoby.⁷⁶

Poškozeným by tak mohl být například i rodinný příslušník pacienta - pokud pacientka přijde za gynekologem, ten jí následně diagnostikuje mykózu a za přítomnosti jejího partnera jí sdělí, že mohou mít pohlavní styk, a partner následně onemocní zánětem močových cest v důsledku mykózy své přítelkyně, bude se moci náhrady škody porušením smluvní povinnosti domáhat i partner pacientky.

1.3.4 Neexistence možnosti liberace

Dle § 2913 odst. 2 se škůdce povinnosti k náhradě škody zproští prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá ze škůdcových osobních poměrů nebo vzniklá až v době, kdy byl škůdce s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští. Protože odpovědnost za porušení smluvní povinnosti je koncipována jako odpovědnost objektivní, jedná se o liberaci.

⁷³ Tamtéž...75 – 77 s.

⁷⁴ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1499/2000 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1675/2005

⁷⁵ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník*.....1030 s.

⁷⁶ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....325 s.

Nepředvídatelnou překážkou je taková překážka, kterou by osoba ani při vynaložení řádné péče nemohla předvídat a nepřekonatelná překážka je taková překážka, kterou nelze překonat ani při vynaložení veškerého rozumného úsilí. Obě tyto překážky musíme posuzovat objektivně.⁷⁷ Například pokud by se u pacienta po provedeném zákroku objevily pooperační komplikace, lékař by musel prokázat, že postupoval lege artis, tzn. že pečoval o pacienta s péčí řádného odborníka, že nemohl předvídat zhoršení stavu pacienta a že v rámci pooperační péče poskytl pacientovi vše, co bylo rozumné k poměru k jeho zdravotnímu stavu. Pokud by se ale ukázalo, že lékař zanedbal pooperační péči například, protože řešil osobní rodinné problémy v pracovní době a pacienta po operaci neprohlédl, tedy nemohl zjistit, že došlo ke komplikaci, lékař by se odpovědnosti nezprostil, neboť překážka vznikla ze škůdcových osobních poměrů.

Osobními poměry škůdce zahrnují okolnosti, jež mají původ v jeho osobě, ale také jeho poměry majetkové, hospodářské, jakož i sféru, kterou má dlužník pod svojí kontrolou (např. personální obsazení).⁷⁸ Jsou tedy například osobními poměry zdravotnického zařízení i lékaři, kteří způsobí při plnění závazku pacientovi újmu jako zaměstnanci? Dlužník je odpovědný za pomocníka při plnění dle § 1935 NOZ.⁷⁹ Podle tohoto ustanovení se tak zdravotnickému zařízení přičítá jednání osoby (lékaře), kterou použil ke splnění dluhu.⁸⁰ Zdravotnické zařízení tak bezesporu je odpovědné za lékaře, který při plnění dluhu způsobil pacientovi újmu. Pokud by ale lékař činil něco jiného, než že by plnil za zdravotnické zařízení dluh, byla by odpovědnost zdravotnického zařízení posuzována dle § 2914 NOZ⁸¹, tzv. odpovědnosti za pomocníka při výkonu jiné činnosti. NOZ zde rozděluje pomocníka na pomocníka nesamostatného a pomocníka samostatného. Za nesamostatného pomocníka odpovídá ten, kdo ho použil, obdobně jako je tomu v případě odpovědnosti za pomocníka při plnění, zpravidla zaměstnanec – lékař. Samostatným pomocníkem se rozumí osoba, která jako pomocník při plnění dluhu vystupuje samostatně v rámci své podnikatelské činnosti.⁸² Problém nastává v případě tzv. excessu lékaře, kdy bude nutné řešit přičitatelnost jednání lékaře zdravotnickému zařízení. Musíme přitom nejdříve vycházet z kritéria zájmu (principál by měl odpovídat tam, kde jednání pomocníka bylo v jeho zájmu, v jeho prospěch), vedle které je třeba zvážit kritérium rizika (principál by měl odpovídat za následek, pokud by se ve vzniklé škodě realizovalo zvláštní riziko, které je přičitatelné principálovi). Při výkonu činnosti pro jiného se tak v takovém případě setkáme se dvěma skupinami, a to způsobení

⁷⁷ HRÁDEK, Jiří. In: ŠVESTKA, Jiří, DVORÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*. ...965 - 966 s.

⁷⁸ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.341 - 342 s.

⁷⁹ § 1935 NOZ: „Plní-li dlužník pomocí jiné osoby, odpovídá tak, jako by plnil sám.“

⁸⁰ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.352 s.

⁸¹ § 2914 NOZ: „Kdo při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nabradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně doblížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.“

⁸² MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.354 s.

škody při výkonu činnosti pro principála a v souvislosti s výkonem činnosti pro principála.⁸³ V prvním případě nebude zdravotnické zařízení odpovědné za lékaře, pokud překročí okruh úkolů, které mu byly svěřeny. V druhém případě zdravotnické zařízení neodpovídá, pokud by lékař nejednal v jeho zájmu. Ale i v tomto případě může nastat situace, kdy bude zdravotnické zařízení odpovídat, přestože nejednal v jeho zájmu. Bude jím situace, kdy činnost principála vyvolá vznik rizika, které se v dané škodě realizuje.⁸⁴ Například v případě Petra Zelenky známého jako heparinový vrah, bylo jeho jednání soudem shledáno jako exces.⁸⁵ Domnívám se, že závěr soudů, že nemocnice tedy neodpovídá za újmu, která vznikla poškozeným, respektive jejich pozůstalým, nebyl správný. Pacienti, kteří přišli do příslušné nemocnice, kde byl zaměstnaný jako ošetřovatel právě Petr Zelenka, otevřeli svojí bezpečností sféru⁸⁶, tedy určitým způsobem důvěřovali nemocnici a svěřili se do jejích rukou. V důsledku jednání zaměstnance nemocnice však do této sféry bylo zasazeno a vznikla poškozeným újma. Pokud tedy nemocnice nerealizovala nějaká bezpečnostní opatření proti tomu, aby k takovém újmě došlo, mám za to, že za vzniklou újmu odpovídá nejen zaměstnanec, tedy Petr Zelenka, ale také příslušná nemocnice a poškození pozůstalí mají právo domáhat se náhrady škody na nemocnici.

1.3.5 Vznik újmy

Jednáním škůdce, které spočívá v porušení smluvní povinnosti, musí vzniknout poškozenému újma. Vznik újmy musí být přičitatelný jednání škůdce. Újmou se myslí majetková i nemajetková. Dle § 2952 NOZ se hradí poškozenému skutečná škoda (majetková újma) a ušlý zisk (to, co poškozenému ušlo). Nemajetková újma je poškozenému hrazena, pokud tak stanoví zákon nebo pokud si tak strany výslovně ujednaly. V případě poskytování zdravotnických služeb si tak smluvní strany v rámci smlouvy o péči o zdraví mohou sjednat, že lékař odpovídá i za nemajetkovou újmu, která bude pacientovi lékařským zákrokem způsobena. Vzniklá újma musí být v obou případech zjištěna co nepřesněji, aby mohla být způsobem dle § 2951 NOZ poškozenému nahrazena.

1.3.6 Příčinná souvislost

Příčinná souvislost mezi jednáním porušující smluvní povinnost a vznikem újmy bude zachována, pokud vznik újmy bude následkem porušení smluvní povinnosti. Příčinnou souvislost budeme dokazovat pomocí teorie podmínky, tedy že za pravidelného průběhu věcí by se bez škůdceva jednání škoda vůbec nenastala.⁸⁷ Dle Nejvyššího soudu: „*Škoda musí být nezprostředkovaným*

⁸³ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.358 - 359 s.

⁸⁴ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.359 s.

⁸⁵ MACH, Jan. *Medicínské právo - co a jak: praktické rady pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Galén, 2015, 79 s.

⁸⁶ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.359 s.

⁸⁷ VÍTOVÁ, Blanka. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL Jakub a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy*.64 s.

*následkem protiprávního jednání, které je její hlavní příčinou, nesmí jít o příčinu jen vedlejší, popř. příčinu zkoumanou jen v obecné rovině bez rozboru jednotlivých prvků konkrétní situace. Pokud dojde k řetězení jednotlivých příčin a následků, musí škoda bezprostředně vzejít z jednání škůdce.*⁸⁸ Teorii podmínky však musíme zkoumat společně za pomoci teorie ochranného účelu, která spočívá „v tom, že škůdce neodpovídá za všechny následky porušení smlouvy, nýbrž jen za porušení těch zájmů, jejichž ochrana byla účelem příslušné smlouvy, přičemž ohledně ochranného účelu není rozhodné, výslovné vyjádření smluvních stran, nýbrž to, zda tyto zájmy leží věcně ve směru a v rámci smlouvou převzatých povinností.“⁸⁹ V případě, že nemůžeme použít teorii ochranného účelu, použijeme teorii adekvátnosti příčinné souvislosti, jejímž kritériem je tzv. optimální pozorovatel, jak je uvedeno výše. Teorii ochranného účelu se odlišuje od teorie adekvátnosti výběrem osoby, z jejichž pozice je či není určitý následek předvídatelný.⁹⁰

Protože soudy vyžadují zjištění příčinné souvislosti nade vší pochybnost (viz předchozí podkapitola) a při poskytování zdravotnických služeb může docházet k situacím, kdy je objektivně nemožné takový důkaz přinést, poškozený pacient by se tak mnohdy nemohl domoci náhrady újmy, kterou utrpěl. Naproti tomu v Rakousku stačí, aby poškozený prokázal, že mu chybným lékařským zákrokem mohla být způsobena újma.⁹¹ Otázkou ale zůstává, jestli i soudy v České republice, které se v minulosti obdobně vyjádřili k difamujícím výrokům⁹², budou v medicínskoprávních sporech požadovat prokázání příčinné souvislosti po poškozeném, nebo jestli přenesou důkazní břemeno na lékaře, který nepostupoval *lege artis*. S ohledem na teorii ztrátu šance, popsanou v předchozí kapitole, a její přijetí nejvyššími soudy můžeme předpokládat posun k lepšímu postavení pacientů.

Prostřednictvím odpovědnosti za porušení smluvní povinnosti se tak poškozený pacient může domáhat svého nároku na náhradu škody za splnění podmínek výše uvedených. Domnívám se, že tato povinnost společně s povinností nahradit škodu při porušení zákona dle § 2910 NOZ a povinností nahradit škodu způsobenou věcí dle § 2936 NOZ bude patřit mezi nejužívanější.

2 Povinnost lékaře nahradit škodu podle zvláštních skutkových podstat odpovědnosti za škodu

Vedle obecných skutkových podstat NOZ upravuje také zvláštní případy náhrady škody. Tyto zvláštní skutkové podstaty jsou v NOZ systematicky zařazeny za obecné skutkové podstaty. Některé jsou zcela nově vymezené (např. škoda způsobená radou a informací), některé se naopak

⁸⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1733/2008

⁸⁹ VÍTOVÁ, Blanka. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL Jakub a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy*...65 s.

⁹⁰ BEZOUŠKA, Petr. Ochranný účel smlouvy jako prostředek omezení příčinné souvislosti, aneb je stále důležitá předvídatelnost škody? *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 22, 765 s.

⁹¹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI. Závazkové právo*....1571 s.

⁹² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.11.2007, sp. zn. 30 Cdo 332/2007

v minulosti v českém právním řádu nacházely, ale zákonodárce je nyní upravil dle aktuálních potřeb (např. škoda způsobená z provozní činnosti).

V těchto zvláště stanovených případech NOZ z různých politicko-právních důvodů spojuje odpovědnost za škodu nejen se zaviněným porušením právní povinnosti (subjektivní odpovědnost), ale také s nějakou konkrétní kvalifikovanou skutečností, kdy tato skutečnost je spojena s určitými riziky, u kterých i přes veškerou očekávanou odbornou péči dochází k vyššímu riziku vzniku škody.⁹³ V žádném případě však nemůžeme říci, že všechny zvláštní skutkové podstaty jsou konstruovány jakožto odpovědnosti bez ohledu na zavinění, neboť vezme-li se třeba vznik povinnosti nahradit škodu dle druhé věty § 2950 NOZ, zjistíme, že se jedná o subjektivní odpovědnost.

Ze zvláštních případů vzniku škody se ve vztahu k lékaři podrobně zaměřím na škodu z provozní činnosti, škodu způsobenou věcí a škodu způsobenou informací nebo radou. V závěru pak zmíním škodu za odložené věci, která by se v praxi mohla vyskytnout ve zdravotnických zařízeních.

2.1 Škoda z provozní činnosti

První ze zvláštních skutkových podstat, která by mohla být použitelná při poskytnutí zdravotní péče lékařem, je odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností dle § 2924 NOZ.

2.1.1 Předchozí právní úprava

Ačkoli předchozí právní úprava obsahovala v § 420a OZ1964 právní úpravu odpovědnosti za škodu z provozní činnosti, chápala škodu z provozní činnosti jinak než jak je tomu v NOZ. Jeden z příkladů je, že pouze formálně rozlišovala škodu způsobenou provozní činností a škodu způsobenou provozem zvláště nebezpečným, aniž by rozlišovala mezi liberačními důvody skutkových podstat.⁹⁴ Zákonodárce tedy pro důslednější rozlišení podmínek mezi odpovědnostmi musel použít jiný inspirační zdroj než předchozí právní úpravu.

Přestože odpovědnost za škodu z provozní činnosti není příliš obvyklá, mohla by leckoho zmást skutečnost, že odpovědnost za škodu způsobenou zvláště nebezpečným provozem se v právních úpravách vyskytuje již od 19. století.⁹⁵ Právě tato odpovědnost měla pravděpodobně vliv na vývoj odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností. Především je nutné poukázat na Randův návrh k novému §1317 OZO⁹⁶, který rozlišuje odpovědnost za škodu způsobenou ve

⁹³ JIRKA, Vladislav. K objektivní odpovědnosti za škodu na zdraví ve zdravotnictví de lege lata a de lege ferenda. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 10, 347 s.

⁹⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník*.1034 s.

⁹⁵ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*. 449 s.

⁹⁶ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.444 s.

velkém, např. továrna, lodní plavba či důl, a odpovědnost za škodu způsobenou při živnosti, která nebyla považovaná za velkou. I když ve své době nebyl návrh přijat, byl použit jako předloha při tvorbě československého občanského zákoníku.

Dalším inspiračním zdrojem byly pravděpodobně i Principy evropského práva deliktního (PETL), především čl. 4:202 - odpovědnost podniku: „(1) *Kdo provozuje podnik k hospodářskému nebo profesionálnímu účelu a kdo používá pomocníky nebo technické vybavení, je odpovědný za každou újmu způsobenou poruchou takového podniku nebo jeho produktu, dokud neprokáže, že jednal v souladu s požadovanou úrovní chování.* (2) *„Porucha“ je jakákoliv odchylka od standardu, který může být rozumně očekáván od podniku nebo od jeho produktu nebo služeb.*“

Je tedy pravděpodobné, že inspiračním zdrojem § 2924 NOZ a i § 2925 NOZ je pravděpodobně československá právní úprava z 20. a 30. let, která přijala s obměnami Randův návrh a Principy evropského práva deliktního.

2.1.2 Předpoklady pro vznik odpovědnosti a povaha ustanovení

Základními předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu způsobenou provozní činností je:

- provoz závodu nebo jiného výrobního zařízení,
- majetková nebo nemajetková újma,
- újma vznikla z provozu – vlastní provozní činnost, věc při ní použitá nebo vlivem činnosti na okolí,
- příčinná souvislost,
- absence prokázání veškeré péče.

Ještě před tím, než se budu zabývat rozebráním jednotlivých předpokladů ve vztahu k lékaři, je potřeba určit, jestli odpovědnost za škodu způsobenou provozní činností je odpovědností subjektivní nebo objektivní, zejména s ohledem na případnou možnost exkulpce nebo liberace.

Předchozí právní úprava byla postavena na odpovědnosti objektivní, tzn. bez ohledu na zavinění, kdy se přísně vymezené liberační důvody snažila změkčit judikatura, např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2013, sp. zn. 25 Cdo 1979/2012.⁹⁷ Naproti tomu právní úpravu obsaženou NOZ většinou odborná literatura považuje za subjektivní odpovědnost a nesouhlasí s pojetím odpovědnosti jako objektivní. Hlavními argumenty jsou podoba inspiračních zdrojů a současné právní úpravy škody způsobené provozní činností⁹⁸ a rozšíření možností škůdce zprostit se odpovědnosti vzhledem k tomu, že je vyžadováno pouze přísnější měřítko určení zavinění

⁹⁷ DOHNAL, Jakub. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub a kol. *Nábrada majetkové a nemajetkové újmy*...99 s.

⁹⁸ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....452 s.

v podobě vynaložení veškeré péče, kterou lze rozumně očekávat.⁹⁹ V praxi se ale poškozený pacient bude zpravidla vyskytovat v důkazní nouzi, neboť nebude mít reálnou možnost prokázat provozovatelovo zavinění, a že jeho jednání bylo protiprávní. Z toho důvodu bude poškozený prokazovat pouze existenci škodné události, vznik újmy a příčinnou souvislost mezi škodní událostí a vzniklou újmou. Škůdce naproti tomu musí prokázat, aby se zprostil odpovědnosti, že vynaložil veškerou řádnou péči, kterou po něm lze rozumně požadovat, aby ke škodě nedošlo, tedy že nejednal protiprávně. Co lze rozumně požadovat určují nejen právní předpisy a smluvní ujednání, ale také zvyklosti, které budou pro daný provoz obecně potřebné.¹⁰⁰ Škůdce by měl tedy podniknout všechny kroky, které by měly zabránit vzniku škody a které jsou objektivně požadovány od každého odborníka, provozujícího takovou činnost. S ohledem na rozdělení důkazního břemene se tak jedná o tzn. subjektivní odpovědnost za objektivizované zavinění odborníka s přenesením důkazního břemene.¹⁰¹

Přestože jsme na základě teoretických znalostí určili, o jakou odpovědnost se jedná a jakým způsobem se bude moci provozovatel zprostit odpovědnosti, je zde stále otázka, jak budou danou odpovědnost chápat soudy v praxi.¹⁰²

2.1.3 Provoz závodu nebo jiného zařízení

Aby byl někdo odpovědný za vzniklou újmu dle § 2924 NOZ musí provozovat závod nebo jiné zařízení sloužící k výdělečné činnosti. V minulosti pojem provozu nebyl nikde zákonem stanoven. Nyní je za něj považovaná hospodářská činnost – provoz závodu nebo jiného zařízení, která slouží k výdělečné činnosti. Taková činnost by měla být přiměřeně kontinuální a plánovitá¹⁰³. Pojem závodu je výslovně upraven v § 502 NOZ.¹⁰⁴ Obsahuje objektivní prvek, který je představen organizovaným souborem jmění podnikatele, jenž sám v sobě obsahuje právě hospodářskou činnost, kontinuitu, plánovitost a výdělečnost, a subjektivní prvek, kterým je existence vůle podnikatele závod používat k podnikatelské činnosti.¹⁰⁵ Za jiné zařízení můžeme považovat něco, co má vlastní vnitřní organizaci a strukturu. Co se týče výdělečnosti, výdělkem podle důvodové zprávy je také financování z veřejných prostředků, což znamená, že i veřejná nemocnice by mohla být odpovědná dle § 2924 NOZ.

⁹⁹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.....1602 s.

¹⁰⁰ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....466 s.

¹⁰¹ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....452 s.

¹⁰² Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3186/2010

¹⁰³ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....460 s.

¹⁰⁴ § 502 NOZ: „*Obchodní závod (dále jen „závod“)* je organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu.“

¹⁰⁵ DOHNAL, Jakub. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub a kol. *Nábrada majetkové a nemajetkové újmy*....95 s.

Jak již bylo výše naznačeno, pod pojem závodu nebo jiného zařízení lze bezesporu podřadit i nemocnici, a to jak veřejnou i soukromou, tak i soukromou ordinaci lékaře. Odpovědným subjektem tedy může být jak osoba právnická, tak osoba fyzická. Přesto, že soudy považovaly provoz nemocnice za provozní činnost, opakovaně ve svých rozhodnutích však odmítaly pod škodu způsobenou samotným provozováním nemocnice podřadit lékařský zákrok, jenž byl provedený v dané nemocnici.¹⁰⁶ Zdravotnické zařízení tak neslo pouze obecnou odpovědnost za zavinění ve formě nedbalosti nebo úmyslu dle § 420 OZ1964.¹⁰⁷ Taková odmítnutí pravděpodobně byla judikována z důvodu přísnosti právní úpravy OZ1964, kde byla možnost liberace velice ztížena. Navíc zmiňovaná rozhodnutí byla vydaná v době, kdy Česká republika nebyla vázaná Úmluvou o lidských právech a biomedicíně. V čl. 24 této úmluvy je pak stanoveno, že osoba, která utrpěla újmu způsobenou zákrokem, má nárok na spravedlivou náhradu škody za podmínek a postupů stanovených zákonem. V takovém případě by poškozená osoba měla mít nárok na náhradu škody, která jí vznikla provozní činností škůdce. S ohledem na novou konstrukci právní úpravy a skutečnost, že Česká republika je v současné době vázaná Úmluvou o lidských právech a biomedicíně by tedy nebylo správné nepovažovat provedení lékařského zákroku za vlastní provozní činnost, neboť právě poskytování zdravotní péče je hospodářskou činností, kterou fyzická nebo právnická osoba vykonává a v důsledku které může pacientovi vzniknout újma.

Pokud je však provoz zdravotnického zařízení možné podřadit pod provoz dle § 2924 NOZ, mohl by být takový provoz natolik nebezpečný, že by ho šlo považovat až za provoz zvlášť nebezpečný dle § 2925 NOZ? § 2925 NOZ říká, že: „*provoz je zvlášť nebezpečný, nelze-li předem rozumně vyloučit možnost vzniku závažné škody ani při vynaložení řádné péče.*“ S poskytováním zdravotnických služeb je určitě spjato s nezanedbatelnými riziky, jejichž míru však s ohledem k jedinečnosti každého člověka a nemožnost sledovat dokonale všechny procesy v lidském organismu, je velmi těžké stanovit.¹⁰⁸ V lékařských zařízeních samozřejmě dochází k nepředvídatelným situacím, které mohou pacienta i ohrozit na životě. Takovým rizikům mnohdy nemůže zabránit ani lékař při poskytnutí řádné péče. Argument, že pokud by byl provoz zdravotnického zařízení považován za zvlášť nebezpečný, tzn. že by zdravotnická zařízení byla odpovědná za poskytování zdravotnických služeb (např. operaci slepého střeva), bylo by to nepřiměřeně přísné, neboť by zdravotnické zařízení odpovídalo za jakoukoliv újmu, která by se stala při poskytování služeb bez ohledu na to, že lidský organismus v daném případě reagoval zcela nepředvídatelně, a že zdravotní personál

¹⁰⁶ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3490/2012, rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 9. 1997, sp. zn. 25 Co 167/97, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2010, sp. zn. 25 Cdo 478/2008

¹⁰⁷ DOLEŽAL, Tomáš, DOLEŽAL, Adam. *Ochrana práv pacienta ve zdravotnictví*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, 41 s.

¹⁰⁸ ŠUSTEK, Petr a HOLČAPEK Tomáš. In: ŠUSTEK, Petr, HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*.306 s.

postupoval lege artis a vynaložil řádnou péči při poskytování zdravotnických služeb¹⁰⁹ není zcela správný, neboť léčený pacient je dle skutkové podstaty § 2925 NOZ pouze objektem. Samotný provoz zdravotnického zařízení, tak, jak je popsán výše, by musel sám splňovat znak zvláštní nebezpečnosti, která obsahuje dva prvky, a to omezenou ovladatelnost, která je přímo vyjádřena v § 2925 NOZ slovy „*zdroj zvýšeného nebezpečí*“ a nebezpečí vzniku závažné škody.¹¹⁰ Při naplnění těchto prvků by zdravotnické zařízení mohlo odpovědné za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným. Mám za to, že provoz zdravotnického zařízení nelze považovat za provoz zvlášť nebezpečný, protože prvek omezené ovladatelnosti není naplněn, neboť zde existuje objektivní možnost vyloučení vynaložením žádné péče realizaci nebezpečí vzniku újmy¹¹¹ (např. poskytnutí péče lege artis). K závěru, že zdravotnické zařízení není provozem zvlášť nebezpečným a v případě takového závěru by se jednalo o nepřiměřenou přísnost použití § 2925 NOZ vede i to, že možnost liberace je v § 2925 NOZ stanovena velice úzce a v praxi by se ve většině případů zdravotnické zařízení nebylo schopné se liberovat. Taková přísnost by ve výsledku mohla vést k tomu, že by z obavy hrozících rizik, došlo k ukončování provozu zdravotnických zařízení, neboť provozování takové činnosti by neslo více záporů než kladů.

2.1.4 Provozní činnost, věc při ní použitá nebo vliv činnosti na okolí

NOZ vyžaduje, aby majetková nebo nemajetková újma vznikla v příčinné souvislosti se samotným provozem, přičemž jsou stanoveny tři způsoby vzniku škody: vlastní provozní činnost, věc při vlastní provozní činnosti použitá a vliv provozní činnosti na okolí.

Posledním způsobem je vliv provozní činnosti na okolí. Takovým vlivem se má na mysli především vliv, který má negativní dopad na okolí¹¹², kdy není důležité, jestli byl negativní vliv pouze náhodný či pravidelný či jestli byl provoz v chodu či nikoli.¹¹³ V případě poskytování zdravotní péče v nemocni nebo v soukromé ordinaci si lze takový vliv na okolí jen těžko představit. Mohla by jím být například situace, kdy by se zdravotnické zařízení zbavovalo zdravotnického odpadu v rozporu s právními předpisy a tímto jednáním by byla kontaminovaná půda poškozeného zemědělce, kterému by se snížila úroda.

Naproti tomu věc použitá při provozu byla v minulosti v praxi nejvíce využívána, pravděpodobně s ohledem na skutečnost, že samotná provozní činnost nebyla prakticky vymezena. Věcí použitou při provozu může být jakákoliv věc, používaná jak aktivně, tak pasivně, jak judikoval

¹⁰⁹ ŠUSTEK, Petr a HOLČAPEK Tomáš. In: ŠUSTEK, Petr, HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*.306 s.

¹¹⁰ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.482 s.

¹¹¹ Tamtéž

¹¹² Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 62/2000, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.8.2014, sp. zn. 25 Cdo 484/2013

¹¹³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3113/2006

v minulosti Nejvyšší soud.¹¹⁴ Zpravidla za ní také budou považovány věci, kterými je místo činnosti vybaveno¹¹⁵ a věci, které slouží k samotné realizaci provozní činnosti.¹¹⁶ Při poskytování zdravotních služeb se tento způsob způsobení škody zdá být jako nejpravděpodobnější. Škodu z provozní činnosti, jež byla způsobená věcí při ní užitou, však budeme muset odlišovat od škody způsobenou věcí dle § 2936 NOZ¹¹⁷, kde je vyžadován smluvní vztah mezi škůdcem a poškozeným.

Co se týče vlastní provozní činnosti, tu Nejvyšší soud vymezil jak pozitivně, tedy jako „*činnost související s předmětem činnosti (zpravidla podnikatelské, obchodní), kterou fyzická nebo právnická osoba provozně vyvíjí. Předmět této činnosti je vymezen ve zřizovací listině, v oprávnění k podnikatelské činnosti nebo v živnostenském oprávnění*“¹¹⁸, tak i negativně, tedy stanovil to, co za provozní činnost nelze považovat.¹¹⁹ S uvedeným lze jen souhlasit, ale musíme doplnit, že nerozhoduje, jestli je provoz povolený nebo zakázaný.¹²⁰ Jak již bylo výše zmíněno, ačkoliv soudy v minulosti odmítali považovat samotný lékařský zákrok za vlastní provozní činnost zdravotnického zařízení, které následně bylo odpovědné pouze za škodu způsobenou v důsledku činnosti, která má provozní povahu, nelze se s tímto dnes ztotožnit.

Lékař by mohl být odpovědný dle této skutkové podstaty při poskytování zdravotní péče při splnění výše uvedených předpokladů. Nutno však doplnit, že za lékařský zákrok provedený lékařem v nemocnici, kde bude lékař v pracovním poměru, by nebyl odpovědný lékař, ale poskytovatel zdravotních služeb, tedy nemocnice, a lékař by odpovídal pouze za excés.¹²¹

2.2 Škoda způsobená věcí

NOZ v § 2936¹²² stanoví povinnost nahradit škodu způsobenou věcí. S touto povinností nahradit škodu způsobenou věcí dle tohoto ustanovení, i s ohledem na druhou větu, kde je výslovně uvedeno, že se vztahuje i na poskytování zdravotnických služeb, se pravděpodobně v praxi budou nadále setkávat zdravotnická zařízení, lékaři a jiní zdravotničtí pracovníci.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2614/2010: „....., nemusí jít o věci, které poskytovatel aktivně využívá, použití věci při provozní činnosti však musí vyplývat z toho, že je věc do procesu poskytování služby určitým způsobem zapojena.“

¹¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2492/2014

¹¹⁶ DOHNAL, Jakub. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL Jakub a kol. *Nábrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku*.....97 s.

¹¹⁷ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3953/2014 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1591/2015

¹¹⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000

¹¹⁹ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 116/2010 a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2600/2007

¹²⁰ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.....1602 s.

¹²¹ MACH, Jan. Jak postupovat v případě žaloby o náhradu škody a nemajetkové újmy. *Tempus medicorum*, 2019, č. 2, 34 s.

¹²² § 2936 NOZ: „Kdo je povinen někomu něco plnit a použije při tom vadnou věc, nahradí škodu způsobenou vadou věci. To platí i v případě poskytnutí zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.“

2.2.1 Právní úprava předcházející NOZ

Obdoba tohoto ustanovení se v českém právním řádu nacházela i za socialismu, konkrétně v § 238 OZ1964 ve znění účinném do 31. 12. 1991, který byl následně nahrazen novelou č. 509/1991 Sb., která znění odpovědnosti za škodu způsobenou povahou věci přenesla do § 421a OZ1964 a doplnila ho o druhý odstavec.¹²³ OZ1964 pojímal tuto odpovědnost jako objektivní odpovědnost, nebylo možné se žádným způsobem zprostit (objektivní odpovědnost absolutní). Toto pojetí mělo chránit řádné uspokojování potřeb občanů.¹²⁴ Konkrétním případem takové ochrany byla například nejvyšším soudem¹²⁵ potvrzena odpovědnost lékařů za známé i neznámé vedlejší účinky léků, které způsobily pacientovi škodu, či odpovědnost za použití přístroje při laparoskopické operaci.¹²⁶ Nebo dle krajského soudu¹²⁷ byl základním vyvolávajícím mechanismem poruchy vpich jehlou, která neměla žádnou vadu. Pacienta jako příjemce v takových případech mělo dané ustanovení přiměřeně chránit před neustálým vývojem techniky a vědy tak, aby pacient v důsledku nebezpečnosti nebo vadnosti přístroje nedoplácel svým zdravím nebo životem.¹²⁸ Podle předchozí právní úpravy tak škůdce odpovídal za škodu, jež měla původ v povaze přístroje nebo věc použité při plnění závazku, a to bez ohledu na to, jestli věc byla vadná či nikoli. Takže například lékař odpovídal i za zcela neobvyklou reakci pacienta na lék.

Podle NOZ však povinnost nahradit škodu vzniká, pokud použijeme při plnění vadnou věc a způsobenou škodu zapříčinila vada věci. Přesto se však nadále jedná o objektivní odpovědnost absolutní (samotná důvodová zpráva uvádí, aby byla omezena povinnost k náhradě škody jen na takové případy, kdy bude věc použita při plnění vadná).

2.2.2 Předpoklady pro vznik povinnosti nahradit škodu

Předpoklady pro vznik povinnosti nahradit škodu dle § 2936 NOZ jsou:

- povinnost plnit,
- použití věci při plnění,
- vadná věc,
- způsobení újmy,
- příčinná souvislost mezi použitím vadné věci a vzniklou újmou.

¹²³ § 421a OZ1964: „(1) Každý odpovídá i za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, jichž bylo při plnění závazku použito. Těto odpovědnosti se nemůže zprostit. (2) Odpovědnost podle odstavce 1 se vztahuje i na poskytování zdravotnických, sociálních, veterinárních a jiných biologických služeb.“

¹²⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník*1038 s.

¹²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR Rc 9/77 nebo Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1240/2009

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2046/2007

¹²⁷ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1990, sp. zn. 5 Co 465/90

¹²⁸ KRAMERÍUS, Petr. K odpovědnosti lékaře za vedlejší účinky léků. *Právní rozhledy*, 2002, č. 6, 281 s.

2.2.3 Povinnost něco plnit

Prvním předpokladem je skutečnost, že jedna osoba má povinnost plnit osobě jiné. Dle § 1721 NOZ: „*Ze závazku má věřitel vůči dlužníku právo na určité plnění jako na pobledávku a dlužník má povinnost toto právo splněním dluhu uspokojit.*“ Povinnost plnit je tedy obsahem závazku. Jak dále stanoví NOZ v § 1723, závazek vzniká ze smlouvy, z protiprávního činu, nebo z jiné právní skutečnosti, která je k tomu podle právního řádu způsobilá. Pro vznik povinnosti nahradit škodu způsobenou věcí není důležité, jakým způsobem obligace vznikla, může se tedy jednat jak o smluvní a mimosmluvní závazky, tak i o povinnost uloženou orgánem veřejné moci.¹²⁹

Ve zdravotnických zařízeních veřejných i soukromých a též u soukromých ambulantních lékařů půjde především o smlouvu o péči o zdraví. V takovém případě se nám ale naskýtá otázka, jestli bychom nemohli použít § 2913 NOZ. Pod porušení smluvní povinnosti můžeme určitě podřadit i to, že někdo plnil vadnou věcí. Pro poškozeného pacienta by tedy bylo snadnější využít při uplatňování nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy tu skutkovou podstatu, kde nebude muset prokazovat zavinění škůdce, případně u které se nebude moci škůdce liberovat. Obě odpovědnosti jsou odpovědnostmi objektivními, kdy § 2913 odst. 2 NOZ obsahuje podmínky zproštění se odpovědnosti, zatímco § 2936 NOZ žádnou možnost zproštění se odpovědnosti neuvádí. Na první pohled se tedy může zdát, že pro poškozeného pacienta by bylo snadnější v případě, že škůdce použil při plnění jeho povinnosti vadnou věc a tím mu byla způsobena újma, se svého nároku domáhat přes § 2936 NOZ. Pokud by ale lékař jakožto dlužník použil k plnění závazku vadnou věc, půjde o překážku vzniklou z osobních poměrů dlužníka – lékaře, tzn. že se nebude moci liberovat. V uvedeném případě tak bude mít aplikace § 2913 NOZ nebo § 2936 NOZ pro poškozeného pacienta stejný výsledek.

2.2.4 Použití věci při plnění

S povinností plnit je spojený další předpoklad. Při plnění povinnosti musí škůdce použít věc, která je vadná. Pojem věci v právním smyslu vymezuje § 489 NOZ.¹³⁰ Musejí to být tedy věci, které jsou odlišné od osoby a které škůdci slouží k jeho potřebě (přístroje, nástroje apod.). V případě použití věci, která není věcí v právním smyslu, se však odborné názory, na rozdíl od věcí v právním smyslu, rozcházejí (např. pokud lékař způsobí pacientovi újmu při prohlídce pouze svými rukama). Bezouška zastává názor, že by se na takové věci měl analogicky aplikovat § 489 NOZ, neboť poškozený nesmí požívat zmenšené ochrany jen proto, že škůdce k plnění povinnosti použil věc, která nespadá pod § 489 NOZ.¹³¹ Melzer však kategoricky odmítá analogickou aplikaci

¹²⁹ Např. § 46 zákon č. 258/2000 Sb., zákon o ochraně veřejného zdraví

¹³⁰ Viz § 489 NOZ

¹³¹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI.*.....1635 s.

s argumentem, že by za škodu způsobenou vadným plněním měl dlužník odpovídat absolutně objektivně.¹³² Definičním znakem věci je odlišnost od osoby. Dle § 493 NOZ: „*Lidské tělo ani jeho části, třebaže byly od těla odděleny, nejsou věci.*“ I konstantní judikatura Nejvyššího soudu dovozuje, že lidské tělo není věcí.¹³³ Protože lidské tělo není věcí v právním slova smyslu, není tím způsobilé být předmětem majetkových práv (ani absolutní ani relativních). Kdybychom ale přijali závěr, že je možné analogicky použít § 489 NOZ na věci, které NOZ nepovažuje věci, čímž by došlo k nepřiměřenému rozšíření možnosti použití této skutkové podstaty při uplatňování nároků na náhradu škody a pravděpodobně by tak docházelo k jejímu zneužívání (odpovědnost dle § 2936 NOZ je odpovědností objektivní bez možnosti škůdce se zprostit odpovědnosti), mohl by například být lékař odpovědný, pokud způsobí pacientovi újmu v důsledku křeče rukou, kterou bude mít při vyšetření pacienta? V minulosti Nejvyšší soud judikoval, že došlo-li k onemocnění pacienta v důsledku použití nesterilní injekční jehly při léčebném zákroku, jde o objektivní odpovědnost zdravotnického zařízení za škodu způsobenou pacientovi na zdraví. Jestliže k nákaze pacienta došlo proto, že při lékařském zákroku se dostal do kontaktu s pracovníkem zdravotnického zařízení, jenž byl nosičem viru, nebyla škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci.¹³⁴ Dikce NOZ je však rozdílná od § 421a 1964OZ. Pokud bychom tedy analogicky části lidského těla považovali za věc, bylo by možné, aby byl lékař odpovědný za způsobení škody svojí rukou, do které dostal křeč, tedy byla vadná, neboť neměla požadované vlastnosti. S ohledem na konstantní judikaturu a výše uvedené však nelze považovat lidské tělo za věc v právním slova smyslu. Otázkou ale zůstává, jak se k tomuto problému postaví soudy.

Pod pojem „plnit“ dle věty první § 2936 NOZ nemůžeme zařadit věc, která by sama byla předmětem plnění. Pokud by totiž sama vadná věc byla plněním a způsobila by druhé straně škodu, odpovídali bychom dle § 2913 NOZ. Vadná věc tedy nesmí být sama předmětem plnění. K plnění povinnosti však nemusí být použita pouze věc při vlastním procesu plnění závazku, ale i věci, které se splněním závazku pouze souvisí. Toto potvrdila v minulosti i soudní praxe.¹³⁵ Nic se však nemění na tom, že oproti předchozí právní úpravě i taková věc, která pouze souvisí s plněním závazku, musí být vadná.

¹³² MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.……707 s.

¹³³ Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2914/2005 či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2773/2004

¹³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 961/96

¹³⁵ R 15/86: „*Při poskytování veřejného stravování jsou např. stolní nádobí, příbory, stůl, na němž je prostřeno, i židle, na které zákazník sedí, věcmi jichž bylo použito při poskytnutí veřejného stravování. Je-li vadnost některé z takových věcí příčinou vzniku škody poškozeného, byla tu škoda způsobena okolnostmi, které mají původ v povaze věci použité při poskytnutí služby.*“

Při poskytování zdravotnických služeb může být vadná věc sama předmětem plnění¹³⁶ (např. poskytnutí léku pacientovi) nebo nemusí být sama předmětem plnění (např. použití skalpelu, mikrovodiče nebo injekční stříkačky při operaci).

2.2.5 Vadná věc

I v tomto předpokladu se odborná literatura nemůže shodnout, jakým způsobem tento předpoklad vyložit. Dle Bezoušky je věc vadná, neskýtá-li s ohledem na svůj účel dostatečnou míru bezpečí.¹³⁷ Obdobně vymezuje vadnou věc Vojtek, který vychází z pojetí vady jako nedostatku, projevující se nesprávným fungováním, chybným působením, poruchou nebo jinými obtížemi ve srovnání s běžným bezporuchovým dějem.¹³⁸ Toto spíše objektivní kritérium ve vztahu k vadné věci při plnění dluhu dle věty první však odmítá Melzer, neboť takové objektivní pojetí dle něj vylučuje, aby si strany závazku ujednaly kvalitu věci, která má být při plnění dluhu použita. Zároveň však připouští, že objektivní vymezení má být použito pro zkoumání obvyklých vlastností věci použité při plnění, a v případě poskytování služeb dle druhé věty § 2936 NOZ, pokud právní předpisy neupravují vlastnosti těchto služeb.¹³⁹ V oblasti poskytování zdravotní péče jsou těmito předpisy ZZS, zákona č. 123/2000 Sb., o zdravotnických prostředcích, a zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotnických službách. Pro úplnost je nutné dodat, že i kdyby NOZ neobsahoval pravidlo věty druhé § 2936 NOZ, pravidlo dle věty první téhož paragrafu by se na poskytování zdravotní péče muselo aplikovat, neboť v dnešní době již není pochyb o tom, že pokud přijme poskytovatel zdravotní péče pacienta, zavazuje se tím poskytovatel k poskytnutí péče odpovídající příslušným standardům.¹⁴⁰

S ohledem na § 1914 NOZ bych řekla, že věc je vadná, pokud nemá vlastnosti vymíněné nebo obvyklé. První tedy budeme zkoumat, jestli zde jsou takové vlastnosti sjednány, a až poté, co bychom došli k závěru, že stanoveny nejsou, bychom použili objektivní kritérium. Nelze ale strany závazku zbavit možnosti si ujednat vlastnosti věci použité při plnění povinnosti.

Zdravotnická zařízení a lékař provozující soukromou ordinaci tedy mohou být při naplnění výše uvedených předpokladů odpovědní dle § 2936 NOZ. Domnívám se, že s ohledem na povahu tohoto ustanovení bude nadále v praxi hojně využíváno.

¹³⁶ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.……710 s.

¹³⁷ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.……1636 s.

¹³⁸ VOJTEK, Petr. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář*.……1040 s.

¹³⁹ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.……708-709 s.

¹⁴⁰ HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 46 s.

2.3 Škoda způsobená informací nebo radou

Další mnou vybranou odpovědností je odpovědnost za škodu způsobenou informací nebo radou, kterou nalezneme v § 2950 NOZ. Jak níže bude podrobněji rozebráno, § 2950 NOZ obsahuje dvě skutkové podstaty, přičemž v této podkapitole se budu věnovat pouze skutkovou podstatou dle věty první, neboť skutková podstata ve větě druhé se vztahuje na osoby jiné než osoby, které se hlásí k výkonu určitého povolání nebo se jinak prezentují jako odborníci, a je pouze zbytkovou klauzulí.¹⁴¹

2.3.1 Inspirační zdroj § 2950 NOZ a jeho vztah k jiným právním úpravám

Podle důvodové zprávy je ustanovení v oblasti civilního práva standardně používané, a to už od dob římského práva.¹⁴² V předchozí právní úpravě, konkrétně OZ64 a OZ50, žádné takové ustanovení zákonodárce nezakotvil.

Ne příliš přesně uvádí Dohnal, že inspiračním zdrojem této odpovědnosti je § 1300 OZO¹⁴³: „Znalec je odpovědný tehdy, dá-li nedopatřením za odměnu škodlivou radu ve věcech svého umění nebo vědy. Jinak odpovídá rádce jen za škodu, kterou udělením rady jinému způsobil vědomě.“ Odpovědnost dle OZO byla konstruována jako subjektivní odpovědnost, bylo potřeba prokázat zavinění odborníka, a to ve formě nedbalosti či úmyslu.¹⁴⁴ NOZ v daném ustanovení však obsahuje dvě skutkové podstaty založené jak na objektivní odpovědnosti: „Kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nabrání škodu, způsobil-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti.“, tak na odpovědnosti subjektivní: „Jinak se bradí jen škoda, kterou někdo informací nebo radou způsobil vědomě.“¹⁴⁵ Důvodem, pro rozlišení jednotlivých skutkových podstat, je především možnost zproštění se odpovědnosti a objasnění vztahu § 2950 k obecným skutkovým podstatám.¹⁴⁶

Dle Melzera dané ustanovení vychází z §1116 návrhu superrevizní komise z r. 1931: „Odborníci jsou odpovědní, když dají někomu z nedbalosti za odměnu nesprávnou informaci nebo škodlivou radu ve věcech svého vědění nebo dovednosti. Jinak odpovídá se jen za škodu, kterou někdo jinému informací nebo radou způsobil vědomě.“¹⁴⁷ Dikce návrhu superrevizní komise je téměř shodná se zněním v § 2950 NOZ. Lze tedy mít za to, že inspiračním vzorem je spíše návrh superrevizní komise.

¹⁴¹ MELZER, Filip. Škoda způsobená informací nebo radou. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 1-2, 15 s.

¹⁴² ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník*1041 s.

¹⁴³ DOHNAL, Jakub. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub a kol. *Nábrada majetkové a nemajetkové*.....185 s.

¹⁴⁴ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....872 s.

¹⁴⁵ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.....1676 s.

¹⁴⁶ MELZER, Filip. Škoda způsobená informací nebo radou. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 1-2, 15 s.

¹⁴⁷ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.....873 s.

Co se týče vztahu § 2950 NOZ k jiným právním úpravám, pokud existuje zvláštní právní úprava, kde je upravena tato odpovědnost, použije se úpravy zvláštní, viz např. § 24 zákona č. 85/1996 Sb., zákona o advokacii.¹⁴⁸ V případě lékaře však takovou odpovědnost v žádném zvláštním předpise nenajdeme, a proto bude případná odpovědnost lékaře posuzována dle § 2950.

2.3.2 Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu

Aby se nějaká osoba, zde konkrétně lékař, stala odpovědnou za škodu způsobenou informací nebo radou, musí dle věty první § 2950 NOZ být splněné následující předpoklady:

- škůdce vystupuje jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník,
- podá informaci nebo radu,
- kdy informace musí být neúplná nebo nesprávnou a rada škodlivá,
- informaci nebo radu poskytne za odměnu,
- dojde ke vzniku újmy,
- existuje příčinná souvislost mezi výše uvedeným,
- neexistuje důvod pro zproštění odpovědnosti (liberace).

2.3.3 Škůdce je odborníkem

Jako první je třeba se zabývat otázkou, kdo je to vlastně odborník. To, jestli je osoba odborníkem, budeme posuzovat zejména dle § 5 odst. 1 NOZ.¹⁴⁹ Každý, kdo se takto přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání musí odpovídat za požadovanou míru péče a rozsah znalostí, které jsou po odborníkovi požadovány. Ustanovení přitom nepovažuje za odborníky jen osoby, které skutečně přísluší k určité odborné profesi, ale i ty, kteří vyvolají v jiných dojem své odbornosti.¹⁵⁰ Osoba, která se tedy případem určité osoby hodlá zabývat, musí vzít v potaz, jestli jeho odbornost stačí na daný případ či nikoli.¹⁵¹

Když nyní víme, koho NOZ považuje za odborníka, musíme se zamyslet nad tím, jestli je lékaře možné podřadit pod uvedené ustanovení NOZ. Jak všichni víme, lékař poskytuje pacientům zdravotnické služby. Co je považováno za zdravotnickou službu nám říká ZZS v § 2 odst. 2¹⁵²,

¹⁴⁸ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI.*.....1676 s.

¹⁴⁹ § 5. odst.1 NOZ: „Kdo se veřejně nebo ve styku s jinou osobou přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník určitého povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojená. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži.“

¹⁵⁰ VOJTEK, Petr. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář.*.....1081 s.

¹⁵¹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI.*..... 1677 s.

¹⁵² Viz § 2 odst. 2 ZZS

kteřý nás dále odkazuje na pojem zdravotní péče v § 5 ZZS¹⁵³, přičemž k poskytování zdravotnických služeb dle § 2 odst. 1 ZZS musí mít daná osoba oprávnění. Jednou z podmínek k udělení oprávnění dle ZZS je také způsobilost k samostatnému výkonu povolání lékaře, kdy podmínky takové odborné způsobilosti nám stanovuje §4 ZPodZdPov.¹⁵⁴ Odbornou způsobilost k výkonu povolání lékaře získá osoba absolvováním nejméně šestiletého prezenčního studia, které obsahuje teoretickou a praktickou výuku v akreditovaném zdravotnickém magisterském studijním programu všeobecné lékařství. Specializování lékaři získají svoji způsobilost úspěšným ukončením atestační zkoušky, na jejímž základě je poté lékaři ministerstvem vydán diplom o specializaci v příslušném specializačním oboru. Všichni lékaři pak vykonávají svoji činnost dle znalostí a vědomostí nabytých během studia a následného povinného celoživotního vzdělávání. Jak již bylo také zmíněno, lékař je povinen poskytovat zdravotní služby dle ZZS na náležitě odborné úrovni, kterou určuje § 4 odst. 5 ZZS. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že lékaře lze považovat za odborníka ve smyslu § 5 odst. 1 NOZ, zejména s ohledem na skutečnost, že lékař fakticky hlásí k určitým znalostem z daného oboru a v tomto postavení vystupuje vůči ostatním. Stejný názor zastává také Šustek a Holčapek.¹⁵⁵

2.3.4 Rada nebo informace

V souvislosti s odborností musí být poškozenému poskytnuta neúplná nebo nesprávná informace nebo škodlivá rada. NOZ tedy rozlišuje pojem informace a rada. Informací je relevantní sdělení o věci, o které určitá osoba nic neví, nikoli tedy pouze neověřený názor.¹⁵⁶ Informace je dále rozlišována na informaci neúplnou, tedy informaci takovou, kde nám nebyly poskytnuty všechny podstatné skutečnosti pro daný případ, např. lékař nesdělil pacientovi všechny možné způsoby léčby, a informaci nesprávnou, která je v odborném prostředí považovaná za objektivně nesprávnou, např. lékař sdělil pacientovi, že se penicilin používá při virových onemocněních, ačkoli je předepisován při léčbě bakteriálních onemocnění.¹⁵⁷

Naproti tomu rada je určité doporučení, jak jednat,¹⁵⁸ které, aby bylo škodlivé, musí být schopné způsobit jinému majetkovou nebo nemajetkovou újmu, a zároveň o takové škodlivosti v době poskytování rady musel odborník vědět, nebo aspoň vědět měl.¹⁵⁹ U škodlivé rady musíme ještě pohlížet jinak na radu, kterou odborník odůvodní relevantními argumenty, avšak z určitého

¹⁵³ Viz § 5 ZZS

¹⁵⁴ Viz § 4 ZPodZdPov

¹⁵⁵ ŠUSTEK, Petr. a HOLČAPEK Tomáš. In: ŠUSTEK, Petr, HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 309 s.

¹⁵⁶ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.1677 s.

¹⁵⁷ DOHNAL, Jakub. In: VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL Jakub a kol. *Nábrada majetkové a nemajetkové újmy*...187 s.

¹⁵⁸ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.874 s.

¹⁵⁹ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.1677 s.

důvodu, např. vývoje vědy, nemusí obstát, a radu, která je zjevně nesprávná.¹⁶⁰ Uvedené rozlišení bude aplikovatelné právě při poskytování zdravotnických služeb, neboť ne každou radu, kterou lékař poskytne, bude na místě posuzovat jako škodlivou a naopak. Například za situace, kdy lékař pacientovi sdělí diagnózu, kterou řádně odůvodní vzhledem ke všem jeho příznakům a v souladu s dosaženým vědeckým poznáním dané doby, a přesto dojde ke způsobení újmy, neboť se ukáže, že pacient trpí jinou nemocí, bylo by zjevně nepřiměřené považovat lékařovu radu za škodlivou a považovat jeho postup za non lege artis.¹⁶¹

2.3.5 Odměna

NOZ ve větě první § 2950 vyžaduje, aby odborníkem byla informace nebo rada poskytnuta druhé straně za odměnu. Pojem za odměnu však nelze slučovat s pojmem za úplatu.

Abychom zjistili pravý smysl pojmu za odměnu, musíme se zaměřit na výše zmíněné inspirační zdroje. Z odborné literatury a judikatury se k nim vztahující, zjistíme, že cílem pojmu za odměnu bylo rozlišení mezi poskytnutí informace nebo rady na základě obligacího vztahu a na základě společenské služby.¹⁶² Navazující prvorepubliková literatura zastávala uvedené rozlišení, např. v rozsudku Nejvyššího soudu Československé republiky ze dne 4. listopadu 1927, RV I 1145/27.¹⁶³

Rakouské soudy v pozdější době však zaujaly přístup, dle kterého považují za informaci nebo radu poskytnutou za odměnu i pokud druhé straně nebyla poskytnuta za úplatu, ale nikoli nezištně, např. rozhodnutí OGH ze dne 27. 10. 1971, RS0026544 nebo rozhodnutí OGH ze dne 27. 3. 1995, RS0044121.¹⁶⁴

Na základě historických poznatků lze tedy uzavřít, že zákonodárce se uvedením pojmu za odměnu neztotožňuje s úplatností, ale jeho cílem je vztáhnout pojem taktéž na situace, kdy za poskytnutí informace nebo rady obdrží škůdce nějakou výhodu.¹⁶⁵ Lékař zpravidla poskytuje zdravotní služby za odměnu, neboť odměnu zaplatí buď přímo pacient lékaři, nebo je odměna lékaři hrazena ze zdravotního pojištění.

¹⁶⁰ VOJTEK, Petr. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI.*.....1081 s.

¹⁶¹ ŠUSTEK, Petr a HOLČAPEK Tomáš. In: ŠUSTEK, Petr, HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo.*.....309 s.

¹⁶² MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář.*.....875 s.

¹⁶³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. listopadu 1927, RV I 1145/27: „*Mínění stran, že právo žádati náhradu škody podle § 1300 obč. zák. zásadně nevyžaduje, smluvní poměr mezi škůdcem a poškozeným, nelze chváliti v tomto rozsahu. Špatná rada zavazuje rádce k náhradě škody, kterou způsobil úmyslně tomu, komu poradil. Jinak podle § 1300 prvé věty obč. zák. ručí za nedopatření pouze znalec, který jest k udělení rady zavázán smluvně, a sluší slovům »za odměnu« rozuměti v ten způsob, že rada byla dána po uzavření smlouvy, či před jejím uzavřením, ale vztahovala se na smlouvu, která potom o ní byla uzavřena.*“

¹⁶⁴ PAVLŮ, Robert, BAIER, Jaroslav. Odpovědnost za škodu způsobenou informací nebo radou dle § 2950. *Rekodifikace a praxe*, 2014, č. 5, 9 s.

¹⁶⁵ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI.*.....1677 s.

2.3.6 Vztah k obecným skutkovým podstatám

Určení vztahu mezi § 2950 NOZ k ostatním ustanovením NOZ je velice důležité pro jeho aplikaci a zjištění jeho normativního významu¹⁶⁶.

Pro celkové pochopení bude nejlepší určit, jestli je § 2950 NOZ *lex specialis* či nikoli. Odborné názory na tuto otázku se liší. Melzer zastává názor, že § 2950 NOZ nelze v žádném případě považovat za *lex specialis* k obecným skutkovým podstatám, ale pouze jako doplnění obecných skutkových podstat, neboť by to znamenalo nepřiměřené omezení odpovědnosti za škodu a působilo by to značný hodnotový rozpor, neboť by nedůvodně rozlišovalo mezi různými právními povinnostmi.¹⁶⁷ Například, v případě smluvní odpovědnosti, pokud by šaman, o kterém se obecně ví, že jeho léčebné metody nejsou správné a jsou odborníky považovány za nesmyslné, jakožto neodborník poskytl na základě smlouvy za odměnu radu nebo informaci, byl by za předpokladu, že by § 2950 NOZ bylo zvláštní skutkovou podstatou odpovědný za vzniklou újmu pouze v případě, že tuto újmu způsobil vědomě. Pokud by ale § 2950 NOZ pouze doplněním obecných skutkových podstat, byl by šaman odpovědný dle základní skutkové smluvní odpovědnosti dle § 2913 NOZ. V opozici proti Melzerovi stojí Bezouška, který považuje § 2950 NOZ za *lex specialis* vůči obecným skutkovým podstatám zejména s ohledem na usnadnění právního postavení poškozeného při uplatnění svého nároku a případnou neživotnost ustanovení, pokud by tomu bylo jinak.¹⁶⁸ S ohledem na příklad, který jsem uvedla, se domnívám, že § 2950 NOZ je doplněním obecných skutkových podstat¹⁶⁹, především s ohledem na relevantní argument nepřiměřeného omezení odpovědnosti za škodu.

Je tedy vlastně vůbec možné, aby lékař byl odpovědný jen podle § 2950 NOZ, aniž by zároveň nebylo možné aplikovat některou z obecných skutkových podstat? Pokud lékař poskytnutím nesprávné rady nebo informace poruší smluvní povinnost, vedle § 2950 NOZ by se mohl poškozený svého nároku domáhat přes § 2913 NOZ; jestliže lékař mimo smluvní vztah nesprávnou radou nebo informací zasáhne do absolutního práva poškozeného nebo poruší ochrannou normu, bylo by možné aplikovat větu první nebo druhou § 2910 NOZ; za situace kdy lékař zjištěně poskytne jinému nesprávnou radu nebo informaci a zároveň tímto bude chtít způsobit úmyslně jinému poškození, přicházela by v úvahu aplikace § 2909 NOZ. Je tedy jediná situace, kdy bude lékař odpovědný pouze dle § 2950 věty první NOZ, a to, pokud mimo smluvní vztah, aniž by nesprávně poskytnutou radou nebo informací zasáhl do absolutního práva nebo porušil ochrannou normu, způsobil jinému újmu. Takové situace budou velice ojedinělé, neboť lékař

¹⁶⁶ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.878-880 s.

¹⁶⁷ Tamtéž, 879 s.

¹⁶⁸ BEZOUŠKA, Petr. In: HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník VI*.1676, 1678 s.

¹⁶⁹ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.880 s.

zpravidla bude poskytovat zdravotnické služby na základě smlouvy a ve většině případů svým jednáním zasáhne do absolutního práva poškozeného (především práva na ochranu života a zdraví) nebo poruší ochrannou normu (např. porušení ZZS), a proto se domnívám, že životnost tohoto ustanovení je velice omezena.

Lze tedy uzavřít, že lékař by tedy dle § 2950 NOZ mohl být odpovědný za poskytnutí nesprávné rady nebo informace ze smluvních i mimosmluvních vztahů za splnění předpokladů § 2950 věty první NOZ, ale domnívám se, že pro poškozeného bude ve většině případu možné se domáhat svého dle jiné skutkové podstaty, kde např. při porušení smluvní povinnosti mimo darování, bude pro poškozeného pacienta snadnější se domáhat svého nároku prostřednictvím § 2913 NOZ, už s ohledem na skutečnost, že liberace dle § 2950 věty první NOZ se řídí pravidly smluvní odpovědnosti dle § 2913 NOZ.¹⁷⁰

2.4 Škoda na odložené věci

Poslední uvedenou zvláštní skutkovou podstatou je škoda na odložené věci dle § 2945 NOZ. Tato objektivní odpovědnost absolutní nesouvisí přímo s poskytováním zdravotnických služeb, ale ve zdravotnických zařízeních, jako jsou například nemocnice, čekárny u soukromých lékařských ordinací apod. se s ní můžeme setkat.

Základními předpoklady k vzniku povinnosti nahradit škodu na odložené věci jsou:

- provozování činnosti, se kterou je spjata odkládání věcí,
- odložení věci na místě k tomu určeném nebo na místě, kam se takové věci obvykle ukládají,
- vznik škody,
- příčinná souvislost.

Zdravotnické zařízení poskytující zdravotnické služby se bezesporu řadí pod provozování činnosti, se kterou je spjata odkládání věcí. Odložení věci musí plynout z potřeby, aby dotyčná osoba mohla přijmout poskytovanou službu.¹⁷¹ Těžko si tedy lze představit, že například u pacienta bude možné provést laparoskopickou operaci slepého střeva, pokud na sobě bude mít kabát a jiné oblečení. Shodně se vyjádřil i Nejvyšší soud, který judikoval, že zdravotnická organizace s lůžkovým oddělením odpovídá občanovi, který byl přijat na léčení na tomto oddělení, za škodu na odložených věcech.¹⁷² Nezáleží přitom na tom, jestli je zařízení provozováno jako státní zdravotnické zařízení,

¹⁷⁰ MELZER, Filip. In: MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář*.885 s.

¹⁷¹ ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. II, § 460-880*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, 1260 s.

¹⁷² Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp, zn. Rc 46/74

či nestátní.¹⁷³ Tato odpovědnost se bude vztahovat na všechny poskytovatele zdravotnických služeb bez ohledu na to, kdo je provozovatelem zdravotnického zařízení. Zpravidla bude člověk odkládat věci jen nezbytně nutné.

Zdravotnické zařízení by ve svém zájmu mělo určit místo, kde se věci pacientů budou odkládat. Pokud totiž takové místo určené není, může pacient věc odložit na místě, kde se taková věc obvykle odkládá (tzn. kde se věc takového druhu obvykle odkládá). Například pokud pacient přijde do čekárny soukromého očního lékaře a není zde žádné místo vyznačené lékařem k odkládání svršků, může pacient svůj kabát odložit na židli. Jestliže však takové místo bude určeno, pacient k odložení věci nemůže použít jiné než určené místo do té doby, dokud je na věšáku volné místo.

Aby věc mohla být považována za odloženou, nesmí být v bezprostřední dispozici poškozeného tak, aby jí nemohl opatrovat. Pokud by tomu tak nebylo, nešlo by o věc odloženou¹⁷⁴ a poškozený by tedy nemohl uplatňovat svůj nárok dle uvedeného ustanovení.

Jak již bylo výše zmíněno, jedná se o objektivní odpovědnost, u které není možná liberace. Provozovatel tedy nemůže svoji odpovědnost vyloučit jednostranným prohlášením, že za odložené věci neodpovídá¹⁷⁵ či že za odložené věci neručí¹⁷⁶. Stejně tak se nemůže provozovatel zprostit odpovědnosti tím, že neurčí místo k odkládání věcí.

Nárok poškozeného je však časově omezen, neboť pokud svůj nárok na náhradu škody neuplatní u provozovatele bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 15 dnů ode dne, kdy se o škodě musel dozvědět, jeho právo zanikne.

Lékaři a zdravotnická zařízení tedy mohou být odpovědní za škodu způsobenou na odložených věcech dle § 2945 NOZ, pokud budou naplněny uvedené předpoklady.

¹⁷³ STOLÍNOVÁ, Jitka, MACH, Jan. *Právní odpovědnost v medicíně*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, 2010, 74 s.

¹⁷⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rc 7/85

¹⁷⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rc 16/64

¹⁷⁶ Institut ručení k slouží k zajištění závazku, nikoli k náhradě škody. Viz § 2018 a násl. NOZ.

Závěr

V mnohých ohledech tak rekonstrukce soukromého práva přináší spoustu novinek, které se výrazně dotkly i osoby lékaře. Především vymezení vztahu lékaře a pacienta jako rovného, čímž je tento vztah opět posuzován dle právních předpisů soukromého práva, je velice významný a jedná se o výraznou změnu. Stejně tak i zavedení nových skutkových podstat.

Potřeba upravit tento vztah byla nevyhnutelná, ačkoli přes nemyslitelné skutečnosti, které mohou ve zdravotnictví nastat, je velice těžké ho jasně vymežit. Bezesporu musíme chránit obě strany, tedy jak lékaře, tak pacienta. Katalog práv přiznaných pacientovi, která jsou často stanovena zrcadlově k povinnostem zdravotnických pracovníků, je široký a měl by mu tak zaručovat dostatečnou ochranu jeho práv. I lékaři však zákonodárce poskytl prostor k výkonu jeho povolání a prostředky, jakými se případně bránit. Domnívám se ale, že pokud lékaře zákonodárce nepřiměřeně omezí právními předpisy, bude tak docházet ke snižování kvality poskytované zdravotnické péče, neboť se lékaři budou muset více zabývat právními následky svého jednání, a proto z časových důvodů budou opomínat poskytování péče náležité odborné úrovni a v souladu s mnohými dalšími povinnostmi.

Cílem této diplomové práce tak bylo přiblížit vybrané skutkové podstaty nového občanského zákoníku ve vztahu k lékaři. V podstatě vytvořit přehled, který by nastínil, jak problematické je přesně vymežit odpovědnost lékaře. Byly popsány jednotlivé předpoklady každé skutkové podstaty, při jejichž splnění bude lékař odpovědný, úskalí, která jednotlivé skutkové podstaty naskýtají, související judikatura a vztahy mezi popsávanými skutkovými podstatami. Přestože od přijetí nového občanského zákoníku již uběhlo pár let, stále v určitých případech není jasné, jak se k dané problematice postaví soudy. Zdravotnické právo si tak zaslouží pozornost, které se mu v posledních letech dostává o něco více než v minulosti, ale stále se domnívám, že ne příliš dostatečně.

Seznam použité literatury

Monografie

- BEZOUŠKA, Petr, PIECHOWICZOVÁ, Lucie. *Nový občanský zákoník. Nejdůležitější změny*. 1. vydání. Olomouc: ANAG, 2013, 375 s.
- DOLEŽAL, Tomáš. *Vztah lékaře a pacienta z pohledu soukromého práva*. 1. vydání. Praha: Leges, 2012, 160 s.
- DOLEŽAL, Tomáš, DOLEŽAL, Adam. *Ochrana práv pacienta ve zdravotnictví*. 1. vydání. Praha: Linde, 2007, 136 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s.
- HOLČAPEK, Tomáš. *Dokazování v medicínskoprávních sporech*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, 212 s.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, 247 s.
- MACH, Jan. *Medicínské právo - co a jak: praktické rady pro lékaře a zdravotníky*. Praha: Galén, 2015, 135 s.
- SOVOVÁ, Olga. *Zdravotnická praxe a právo: praktická příručka*. 1. vydání. Praha: Leges, 2011, 299 s.
- STOLÍNOVÁ, Jitka, MACH, Jan. *Právní odpovědnost v medicíně*. 2., doplněné a přepracované vydání. Praha: Galén, 2010, 313 s.
- ŠTĚPÁN, Jaromír. *Právní odpovědnost ve zdravotnictví*. 2. vydání. Praha: Avicenum, 1970, 372 s.
- ŠTĚPÁN, Jaromír. *Právo a moderní lékařství*. 1. vydání. Praha: Panorama, 1989, 348 s.
- ŠUSTEK, Petr, HOLČAPEK, Tomáš a kol. *Zdravotnické právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2016, 852 s.
- TĚŠINOVA, Jolana, ŽDÁREK, Roman a kol. *Medicínské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, 414 s.

Komentáře

- HULMÁK, M. a kol. *Občanský zákoník VI. Závažkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 2072 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894 – 3081*. 1. vydání. Praha: Leges, 2018, 1728 s.

- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan a kol. *Občanský zákoník: komentář. Svazek VI, (§ 2521 až 3081)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, 1479 s.
- ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník: komentář. II, § 460-880*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, 1223-2293 s.
- VÍTOVÁ, Blanka, DOHNAL, Jakub a kol. *Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku: komentář k § 2894 až § 2971: metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví*. 1. vydání. Olomouc: Nakladatelství Anag, 2015, 335 s.

Odborné časopisy

- BEZOUŠKA, Petr. Ochranný účel smlouvy jako prostředek omezení příčinné souvislosti, aneb je stále důležitá předvídatelnost škody? *Právní rozhledy*, 2015, roč. 23, č. 22, 763 - 766 s.
- DOLEŽAL, Tomáš. Poskytování zdravotních služeb po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2013, roč. 3, č. 2, 34 - 44 s. [online]. Dostupné na: <https://asep.lib.cas.cz/arl-cav/cs/csg/?repo=crepo1&key=1750092298>
- DOLEŽAL, Tomáš. Vybrané právní aspekty spojené se smluvním charakterem poskytování zdravotních služeb. *Časopis zdravotnického práva a bioetiky*, 2014, roč. 4, č. 3, 69 - 81 s. [online]. Dostupné na: <https://asep.lib.cas.cz/arl-cav/cs/csg/?repo=crepo1&key=17187719268>
- DOLEŽAL, Tomáš, DOLEŽAL, Adam. Otázky úpravy právní odpovědnosti zdravotnických pracovníků – několik úvah k aktuálním tématům. *Právní rozhledy*, 2010, č. 12, 436 - 440 s.
- DOSTÁL, Ondřej. Právní odpovědnost, práva pacientů a kvalita ve zdravotnictví. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 11/5, 3 – 8 s.
- ELISCHER, David. Protiprávnost – co je jejím zdrojem v soukromém právu? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2016, č. 4, 501 - 526 s. [Online]. Dostupné na: <https://journals.muni.cz/cvpv/article/view/6244/5614>
- JIRKA, Vladislav. K objektivní odpovědnosti za škodu na zdraví ve zdravotnictví de lege lata a de lege ferenda. *Právní rozhledy*, 2007, roč. 15, č. 10, 347 – 354 s.
- KRAMERIUS, Petr. K odpovědnosti lékaře za vedlejší účinky léků. *Právní rozhledy*, 2002, č. 6, roč. 9, 281 - 284 s.

- MACH, Jan. Definice pojmu „lege artis“ a její význam. *Tempus medicorum*, 2008, roč. 17, č. 11, 18 – 19 s.
- MACH, Jan. Jak postupovat v případě žaloby o náhradu škody a nemajetkové újmy. *Tempus medicorum*, 2019, č. 2, 32 - 35 s.
- MACH, Jan. Specifické problémy právní odpovědnosti v medicíně. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 11/3-4, 11 – 13 s.
- MELZER, Filip. Corpus delicti aneb obrana úpravy deliktního práva v návrhu občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, 2011, roč. 21, č. 3, 24 – 27 s.
- MELZER, Filip. Škoda způsobená informací nebo radou. *Bulletin advokacie*, 2017, č. 1-2, 15 - 19 s.
- MELZER, Filip. Ustanovení § 415 občanského zákoníku a stanovení protiprávnosti jako předpokladu náhrady škody podle občanského zákoník. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2002, č. 3, 265 - 271 s.
- PAVLŮ, Robert, BAIER, Jaroslav. Odpovědnost za škodu způsobenou informací nebo radou dle § 2950. *Rekodifikace a praxe*, 2014, roč. 2, č. 5, 6 – 9 s.
- PIPKOVÁ, Petra Joanna. Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ). *Právník*, 2013, roč. 152, č. 9, 869 – 882 s.
- ŽDÁREK, Roman. Právní odpovědnost při poskytování zdravotní péče. *Zdravotnictví a právo*, 2007, č. 11/3-4, 9 – 10 s.

Internetové zdroje

- DOLEŽAL, Adam. *Nová interpretace příčinné souvislosti v rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR*. [online]. zdravotnickepravo.info, 9.12.2014, [cit. 7.4.2019] Dostupné na <<https://zdravotnickepravo.info/nova-interpretace-pricinne-zpusobilosti-v-rozhodnuti-nejvyssiho-soudu-cr/>>
- DOLEŽAL, Tomáš. *Problematika využití teorie ztráty šancí*. [online]. pravni prostor.cz, 19.2.2018, [cit. 7.4.2019]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/problematika-vyuziti-teorie-zraty-sanci>>
- MALIŠ, Dalibor. *Právní odpovědnost za nedostatečné poučení pacienta*. [online]. epravo.cz, 3.11.2015, [cit. 8.3.2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravni-odpovednost-za-nedostatecne-pouceni-pacienta-99483.html>>

Právní předpisy

- Císařský patent č. 946/1811 Sb.z.s., Obecný zákoník občanský
- Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění zákona č. zákona č. 73/2011 Sb.
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 428/2011 Sb.
- Zákon č. 40/2009 sb., zákon trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 95/2004 Sb., zákon o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 372/2011 Sb., zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění zákona č. 179/2013 Sb.

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 1/12
- Nález Ústavního soudu ze dne 1.11.2007, sp. zn. I. ÚS 312/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. III. ÚS 225/13
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR sp. zn. Rc 9/77
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp, zn. Rc 46/74
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rc 7/85
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. Rc 16/64
- Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 23. 5. 1990, sp. zn. 5 Co 465/90
- Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 17. 9. 1997, sp. zn. 25 Co 167/97
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 1984, sp. zn. 1 Cz 40/84 - R 15/86
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. 11. 1927, RV I 1145/27
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2011, sp. zn. 25 Cdo 1240/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 25 Cdo 2046/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2221/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2001, sp. zn. 20 Cdo 263/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 62/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. 25 Cdo 1981/2011

- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 1733/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.11.2007, sp. zn. 30 Cdo 332/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3186/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2914/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2773/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2010, sp. zn. 25 Cdo 478/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 1997, sp. zn. 2 Cdon 961/96
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2001, sp. zn. 25 Cdo 62/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2008, sp. zn. 25 Cdo 529/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.8.2014, sp. zn. 25 Cdo 484/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 2614/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2492/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2015, sp. zn. 25 Cdo 3953/2014
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 25 Cdo 890/2000
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2007, sp. zn. 29 Odo 1675/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 25 Cdo 776/2012
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2600/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2001, sp. zn. 25 Cdo 1569/99
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2014, sp. zn. 25 Cdo 1628/2013
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2003, sp. zn. 29 Odo 379/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1499/2000
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2011, sp. zn. 29 Cdo 116/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1591/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 5. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1583/2010
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 168/2003
- Usnesení Nejvyššího soud ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. 25 Cdo 3490/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2008, sp. zn. 25 Cdo 3113/2006
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2008, sp. zn. I. ÚS 1919/08
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 2. 1998, sp. zn. II. ÚS 249/97

Shrnutí

Tato diplomová práce rozebírá občanskoprávní odpovědnost lékaře po přijetí nového občanského zákoníku. Detailně jsou popsány základní skutkové podstaty, včetně uvedení příkladů a možných problémů, které se právě v oblasti poskytování zdravotních služeb mohou vyskytnout. V diplomové práci je také pojednáno o vybraných skutkových podstatách, které v minulosti v medicínskoprávních sporech byly v praxi hojně využívány, případně které nový občanský zákoník zavedl, a které by za určité situace mohly najít své využití ve zdravotnickém právu.

Text diplomové práce nejprve popisuje dané téma. Text je dále podroben analýze a případně je místy porovnáváno s předchozí právní úpravou a inspiračními zdroji nového občanského zákoníku.

V diplomové práci jsem dospěla k závěru, že lékař bezesporu při naplnění předpokladů jednotlivých skutkových podstat bude občanskoprávně odpovědný. Protože ale prokazování příčinné souvislosti je v medicínskoprávních sporech velice problematické, lze pozitivně hodnotit přístup nejvyšších soudů České republiky k této otázce, díky kterému došlo k zlepšení důkazní situace poškozených pacientů.

Summary

This thesis analyzes the civil liability of the doctor after the adoption of the new Civil Code. Basic facts of the cases are described in detail, including examples and possible problems that may arise in the area of health service provision. The thesis also deals with selected facts of the cases, which in the past in medical law disputes have been widely used in practice, or which the new Civil Code has introduced, and which under certain circumstances would find their use in medical law.

The text of the thesis first describes the topic. The text is further analyzed and possibly compared with the previous legislation and inspirational sources of the new Civil Code.

In my diploma thesis I came to the conclusion that the doctor undoubtedly will be liable in civil law when fulfilling the preconditions of facts of the cases. However, because proving the causal link is very problematic in medical disputes, the approach of the Czech Supreme Courts to this issue can be positively evaluated, which has helped to improve the evidence situation of the injured patients.

Klíčová slova

Lékař, občanskoprávní odpovědnost, zdravotnické právo, občanský zákoník, náhrada škody.

Keywords

Doctor, civil liability, medical law, civil code, compensation for damage.